

**FAKULTA PŘÍRODOVĚDNÍ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ**

Katedra: Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Studijní program: Sociální práce

Studijní obor: Penitenciární péče

**VÝKON TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY**

**EXECUTION OF PUNISHMENT**

**Bakalářská práce: 09-FP-KSS-4046**

**Autor:**  
**Ilona JARISCHOVÁ (NACHÁZELOVÁ)**

**Podpis:**

**Adresa:**

Hrádecká 162  
46002 Liberec

**Vedoucí práce:** Mgr. Květuše Sluková

**Konzultant:**

**Počet:**

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
45	7	3	7	23	4+1 CD

**V Liberci dne:**

# TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

## FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

### ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE


(pro bakalářský studijní program)

pro (kandidát): Ilona Jarischová  
adresa: Hrádecká 162, 460 02 Liberec 33  
studijní obor (kombinace): Penitenciární péče  
Název BP: **Výkon trestu odnětí svobody**  
Název BP v angličtině: **Execution of Punishment**  
Vedoucí práce: Mgr. Květuše Sluková  
Konzultant:  
Termín odevzdání: 15. 4. 2010

Poznámka: Podmínky pro zadání práce jsou k nahlédnutí na katedrách. Katedry rovněž formulují podrobnosti zadání. Zásady pro zpracování BP jsou k dispozici ve dvou verzích (stručné, resp. metodické pokyny) na katedrách a na Děkanátě Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické TU v Liberci.

V Liberci dne 20. 3. 2009

  
\_\_\_\_\_  
děkan


  
\_\_\_\_\_  
vedoucí katedry

Převzal (kandidát): \_\_\_\_\_

Datum: \_\_\_\_\_

Podpis: \_\_\_\_\_

Název BP: VÝKON TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY

Vedoucí práce: Mgr. Květuše Sluková Podpis: 

Cíl:

- porovnat způsob výkonu trestu odnětí svobody mezi odsouzenými na standardním oddělení s dozorem a na oddělení specializovaným s poruchou duševní a poruchou chování ve věznici s dozorem
- porovnání způsobu chování, jednání a přístupu práce vychovatelů a dozorců v těchto odděleních
- péče o odsouzené s poruchou duševní a poruchou chování po vykonání trestu odnětí svobody

Požadavky:

1. studium odborné literatury a dalších informačních zdrojů
2. zpracování teoretického rozboru problematiky
3. projektování průzkumu
4. provedení sběru dat
5. zpracování výsledků průzkumu
6. formulování závěru a návrhu opatření
7. dodržení etických zásad sociologického výzkumu

Metody: dotazování, pohovor a spisová dokumentace

Literatura:

HAYESOVÁ, Nicky. Základy psychologie. 4. vydání. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-283-6

MUNKOVÁ, Gabriela. Sociální deviace. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2001. ISBN 80-246-0279-2

MATOUŠEK, Oldřich a kol. Metody a řízení sociální práce. 1. vydání. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-548-2

SOCHŮREK, Jan. Vybrané kapitoly ze sociální patologie. 1. vydání. Liberec: TU v Liberci, 2001. ISBN 80-7083-494-3

VÁGNEROVÁ, Marie. Psychopatologie pro pomáhající profese. 3. vydání. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-802-3

ZVOLENSKÝ, Petr a kolektiv. Speciální psychiatrie. 2. vydání. Praha: Karolinum, 1998.

Nařízení, Metodické listy a Pokyny generálního ředitele VS ČR

Zákon o výkonu trestu č. 169/1999 Sb.

Vězeňství - časopis VS ČR

## Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

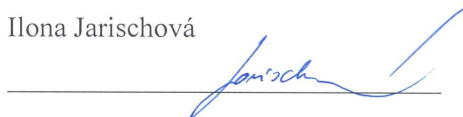
Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

- Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

V Liberci dne: 20.4.2010

Ilona Jarischová



<b>Název bakalářské práce:</b>	<b>Výkon trestu odnětí svobody</b>
<b>Název bakalářské práce:</b>	<b>Execution of Punishment</b>
<b>Název bakalářské práce:</b>	<b>Der Strafvollzug</b>
<b>Jméno a příjmení autora:</b>	<b>Ilona Jarischová</b>
<b>Akademický rok odevzdání bakalářské práce:</b>	<b>2009 - 2010</b>
<b>Vedoucí bakalářské práce:</b>	<b>Mgr. Květuše Sluková</b>

## **Resumé**

Tato práce pojednává o způsobu výkonu trestu odnětí svobody na specializovaném oddělení s poruchou duševní a poruchou chování pro odsouzené do věznice s dozorem ve Vazební věznici Liberec.

**První část** práce seznamuje s historií vězeňství a věznicemi v České republice, se základními funkcemi trestu a jeho cíl. Další část je zaměřena na specializované oddělení, na jeho terapeutický koncept, na přístup ke klientovi a metody zacházení s klienty. Dále první část seznamuje s poruchami duševními a poruchami chování, proměnami poruch osobnosti v průběhu života a jejich prognóza.

**Druhá část** práce je praktická, je zaměřena na odsouzené na specializovaném oddělení a pracovníky na tomto oddělení.

Hlavním závěrem je poznatek, že by se měl velký klást na katamnězu odsouzených po vykonání trestu a propuštění na svobodu.

## **Klíčová slova:**

Vazební věznice, odsouzený, specializované oddělení, výkon trestu odnětí svobody, terapeutický program, porucha duševní, porucha chování,

## **Summary**

This work deals with the way of execution of a punishment imprisonment in the specialised department with the mental and behavior disease for sentenced to prison in charge of the prison in Liberec.

The first part opens the history of a prison system and prisons in the Czech republic, with the basic functions of punishment and it's goals. The next part is focused on specialised department, on it's therapeutic conception, the approach to the client and methods of dealing with clients. The first part also introduces mental and behavior disease, the continual personal disease changes through the life and it's prognosis.

The second part is practical and it is focused on the sentenced in the specialized department and also the department's workers.

The main conclusion point is the fact that it is crucial to focus on the catamnesis of the sentenced after execution and liberation.

### **Key words:**

Stockade, sentenced, specialized department, execution, imprisonment, therapeutic program, mental disorder, behaviour disorder.

## **Kurzfassung**

Diese Arbeit behandelt die Weise des Vollzugs der Freiheitsstrafe in dem Spezialabteil mit der geistigen Störung und mit der Verhaltensstörung für die Verurteilten in dem Gefängnis mit der Aufsicht in der Haftvollzugsanstalt in Liberec.

Der erste Teil macht die Geschichte des Gefängniswesens und der Strafanstalten in der Tschechischen Republik, die Grundfunktion der Bestrafung bekannt, es werden auch die Ziele der Bestrafung erklärt. Dieser Teil konzentriert sich weiter auf das Spezialabteil, auf sein therapeutisches Konzept, auf das Auftreten zu dem Klienten und auf die Methoden der

Behandlung mit den Klienten.

Weiter werden die geistigen Störungen und die Verhaltensstörungen, die Verwandlungen der Persönlichkeitsstörung im Lebensverlauf und ihre Prognose behandelt.

Der andere Teil der Arbeit ist praktisch, er orientiert sich auf die Verurteilten in dem Spezialabteil und auf die Beschäftigten in diesem Abteil.

Der Hauptverschluss ist die Erkenntnis, dass es wichtig wäre, das grosse Gewicht auf die Katamnese der Verurteilten nach dem Strafvollzug und nach der Freilassung zu geben.

## **Schlagwörter:**

Die Haftvollzugsanstalt, der Verurteilte, das Spezialabteil, der Strafvollzug, das therapeutische Programm, die geistige Störung, die Verhaltensstörung.

## Poděkování

*Děkuji především paní Mgr. Květuši Slukové, vedoucí této práce, bez jejíž odborné pomoci, ochoty a trpělivosti by práce jen těžko vznikla.*

*Zvláštní poděkování pak patří mým nejbližším, kteří museli projevít trpělivost a pochopení nejen při psaní této práce, ale po celou dobu studia.*



## Seznam použitých zkratk a symbolů

CNS	-	Centrální nervový systém
CŽV	-	Celoživotní vzdělávání
HIV	-	Humnan Immunodeficiency Virus(AIDS)
KBT	-	Kognitivně behaviorální terapie
MNK	-	Mezinárodní klasifikace nemocí
MV	-	Ministerstvo vnitra
NVÚ	-	Nápravně výchovný ústav
PC	-	Počítač
SpO	-	Specializované oddělení
TPZ	-	Terapeutický program zacházení
VS	-	Vězeňská služba
VS ČR	-	Vězeňská služba České republiky

# Obsah:

<b>ÚVOD</b>	<b>3</b>
<b>1 TEORETICKÁ ČÁST</b>	<b>3</b>
1.1 HISTORIE VĚZEŇSTVÍ	3
1.1.1 VĚZEŇSTVÍ V ČESKOSLOVENSKU OD ROKU 1948 - 1989	4
1.1.2 VĚZEŇSTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE OD ROKU 1989	5
1.2 VAZEBNÍ VĚZNICE LIBEREC	10
<b>2 VÝKON TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY</b>	<b>11</b>
2.1 ZÁKLADNÍ FUNKCE TRESTU A JEHO CÍLE	11
2.2 SPECIALIZOVANÉ ODDĚLENÍ PRO ODSOUZENÉ K TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY S PORUCHOU DUŠEVNÍ A PORUCHOU CHOVÁNÍ VE VĚZNICI S DOZOREM VE VAZEBNÍ VĚZNICI LIBEREC.	13
2.2.1 PŘÍSTUP KE KLIENTOVÍ	13
2.2.2 METODY ZACHÁZENÍ A TERAPIE ORIENTOVANÉ NA DELIKT	13
2.2.3 HLAVNÍ CÍLEM	14
2.2.4 CÍLOVÁ SKUPINA	14
2.2.5 STRUKTURA TERAPEUTICKÉHO PROGRAMU	14
2.2.6 PODMÍNKY ZAŘAZENÍ	16
2.3 TERAPEUTICKÝ KONCEPT	17
2.3.1 JEDNOTLIVÉ AKTIVITY PROGRAMU V TERAPEUTICKÉ KOMUNITĚ	19
STRÁŽNÍ	20
DOZORCI	20
SPECIÁLNÍ PEDAGOG	20
PSYCHOLOG	21
SOCIOLOG	21
VEDOUcí VYCHOVATEL	21
VYCHOVATEL	21
VYCHOVATEL – TERAPEUT	22
SOCIÁLNÍ PRACOVNÍK	22
LEKTOR INSTRUKTOR PRO CŽV	22
<b>3 NĚKTERÉ PORUCHY CHOVÁNÍ A DUŠEVNÍ PORUCHY</b>	<b>22</b>
3.1 DEFINICE OSOBNOSTI	22
3.1.1 DUŠEVNÍ PORUCHY	23
3.1.1.1 Organicky podmíněné duševní poruchy včetně symptomatických (F00-F09)	24
3.2 PORUCHA CHOVÁNÍ	25
3.2.1 PORUCHY OSOBNOSTI A CHOVÁNÍ U DOSPĚLÝCH (F60-F69)	25
3.2.2 PORUCHY OSOBNOSTI	27
3.2.3 PORUCHY OSOBNOSTI A CHOVÁNÍ	27
3.2.4 KLINICKÉ PROJEVY PORUCH OSOBNOSTI	28
3.2.4.1 Odlišnost kognitivních funkcí	28
3.2.4.2 Poruchy chování	28
3.2.5 PROMĚNY PORUCH OSOBNOSTI V PRŮBĚHU ŽIVOTA A JEJICH PROGNOZA	29
3.2.6 SOCIÁLNÍ VÝZNAM PORUCH OSOBNOSTI	29
3.3 TERAPIE A RESOCIALIZACE	30
3.4 SHRNUtÍ TEORETICKÉ ČÁSTI	31

<b>4</b>	<b>PRAKTICKÁ ČÁST</b>	<b>32</b>
<b>4.1</b>	<b>CÍL PRAKTICKÉ ČÁSTI PRÁCE</b>	<b>32</b>
<b>4.2</b>	<b>PŘEDPOKLADY ŠETŘENÍ</b>	<b>32</b>
<b>4.3</b>	<b>POUŽITÉ METODY</b>	<b>33</b>
<b>4.4</b>	<b>ZKOUMANÝ VZOREK</b>	<b>33</b>
<b>4.5</b>	<b>SOUHRNNÉ VYHODNOCENÍ PŘEDPOKLADŮ</b>	<b>40</b>
	<b>ZÁVĚR</b>	<b>43</b>
	<b>NÁVRHY OPATŘENÍ</b>	<b>45</b>
	<b>SEZNAM INFORMAČNÍCH ZDROJŮ</b>	<b>46</b>
	<b>SEZNAM OBRÁZKŮ</b>	<b>48</b>
	<b>SEZNAM PŘÍLOH</b>	<b>48</b>

# Úvod

Cílem této práce je porovnat způsob výkonu trestu odnětí svobody mezi odsouzenými, kteří vykonávají trest odnětí svobody ve Vazební věznici Liberec, a to na **standardních odděleních** výkonu trestu odnětí svobody ve věznici s dozorem a na specializovaných **odděleních výkonu trestu odnětí svobody s poruchou duševní a poruchou chování** ve věznici s dozorem. Dále porovnat způsob chování, jednání a práce vychovatelů a dozorců v těchto odděleních a následně péči o odsouzené s poruchou duševní a poruchou chování po vykonání trestu odnětí svobody.

## 1 Teoretická část

### 1.1 Historie vězeňství

V Evropě a v Severní Americe byly během 19. století postupně přehodnocovány nejen názory na vlastní účel trestu, ale hledaly se zároveň i nejúčinnější systémy výkonu trestu odnětí svobody. Ve vězeňství vyspělých států se projevovaly snahy po užívání humánnějších způsobů zacházení s vězni i komplexního působení na delikventy, s cílem dosáhnout jejich trvalejší nápravy. Mezi tyto osobnosti z tohoto století patřil František Josef Řezáč, který byl nejen knězem, pedagogem ale i vězeňským odborníkem.<sup>1</sup> Působil v Pražské zemské trestnici zvané Svatováclavská, která patřila spolu s trestnicí v Lambergu největší ze sedmnácti nejvýznamnějších trestnic rakouského císařství. Řezáč na úděsné vězně spíše deformující prostředí trestnice vskutku nikdy nezapomněl. Více než smutné, až zraňující zkušenosti a prožitky z jeho mnohaletého vězeňského působení jej po mnohé roky pobízely k tomu, napomohl **zvyšování obecné vzdělanosti, mravnosti a kulturnosti, včetně zlepšené školní výchovy již nejmladších generací národa a tak přispěl nejen ke snížení trestné činnosti.** Svým jasně vysloveným požadavkem výchovy a humánnějšího zacházení s vězni upozornil i na větší úspěšnost jejich snazšího a trvalejšího polepšení. Tyto myšlenky, které jsou zároveň jeho tolik potřebným a plně platným odkazem i pro naši současnost, sice nevyslovil jako první, ale byl prvním, kdo je v 19. století v českých zemích naplňoval bezesporu celým svým životem.

**Požadavek zlidštěné nápravy vězňů a nutnosti předcházení zločinnosti obsažený v Řezáčově životním díle lze bezesporu chápat jako zřejmé vyjádření spoluúčasti našeho**

---

<sup>1</sup> UHLÍK, Jan. 1997. *J.F.Řezáč – reformátor vězeňství a školství 19.století*, Vyd.1. Praha:Tiskárna VV Praha Pankrác., s. 64- 65

**národa ve snahách kulturního světa 19. století po humanizaci vězeňství a podpoře vzdělanosti, které postihl Řezáčův současník Victor Hugo: „Otevřít školu znamená uzavřít věznici“<sup>2</sup>**

### **1.1.1 Vězeňství v Československu od roku 1948 - 1989**

Československé vězeňství prošlo v letech 1948 - 1989 několika vývojovými fázemi:<sup>3</sup>

- **V období 1945 - 1948** existovaly snahy obnovit vězeňství na demokratických principech jako nástroj trestu, společenské izolace a resocializace jedinců, právoplatně odsouzených nezávislým soudem či správním úřadem, jehož činnost systematicky kontroluje občanská i politická společnost; přitom ovšem rušivě působila řada faktorů. Především to byly přeplněné soudní věznice a trestnice, desetitisíce osob bylo internovaných či vězněných v táborech pro Němce nebo v policejních a správních věznicích spadajících do kompetence ministerstva vnitra (dále MV), popř. v donucovacích pracovnách řízených zemskými národními výbory; na Slovensku byly v pracovních táborech i další kategorie mimosoudně internovaných osob. Došlo k zavedení nucené práce mimo vězeňská zařízení, která se měla týkat retribučních vězňů, jichž bylo odsouzeno v Československu na 30 tisíc, ale postihla bez zákonného podkladu i další vězně.
- **Další etapa ve vývoji vězeňství začala přibližně na podzim 1948.** V tomto období se vězeňství mění podle sovětského vzoru v součást represivního aparátu totalitního komunistického režimu, sloužící k zajištění nekontrolovatelného policejního teroru a masových perzekucí obyvatelstva. Byla podstatně omezena základní lidská i občanská práva vězňů ve výkonu trestu i vyšetřovací vazbě, zrušeny kontrolní mechanismy a instituce k jejich ochraně. Tato etapa trvala až do 60. let dvacátého století.
- **Zcela specifický a svým způsobem i plný paradoxů byl ve vězeňství rok 1968.** V období tzv. „Pražského jara“ se objevuje kritika poměrů ve vězeňství. Rychlá celospolečenská liberalizace, včetně zahájení revize politických procesů a rehabilitací a sdružování bývalých politických vězňů Rostoucí neklid v řadě ústavů přerostl v dubnu 1968 ve vzpouru vězňů v Minkovicích a skončil v srpnu hromadným

---

<sup>2</sup> UHLÍK, Jan. 1997. *J.F.Řezáč – reformátor vězeňství a školství 19.století*, Vyd.1. Praha:Tiskárna VV Praha Pankrác., s .67 a s.70

<sup>3</sup> ČASOPIS PRO HISTORICKOU PENOLOGII. [online]. Praha. Institut vzdělávání. Kabinet dokumentace a historie. [cit. 2009-12-13]. Dostupné z [http://www:ad.vscr.cz/news\\_files/HPV.04.pdf](http://www:ad.vscr.cz/news_files/HPV.04.pdf)

pokusem o útěk v Příbrami. Napjatou situaci přitom příliš nezměnila ani rozsáhlá amnestie v květnu 1968.

- **Období od sklonku roku 1973 do listopadu 1989** představuje z hlediska vývoje českého vězeňství dosud prakticky nezkoumaný vývojový celek, v němž se jako určitý předěl jeví rozhraní let 1980 - 1981. Pro 70. léta je příznačné přizpůsobování organizační struktury vězeňství potřebám širokého pracovního nasazení vězňů. Několik set politických vězňů bylo izolováno zejména ve věznicích Litoměřice a Ostrava a v nápravně výchovných ústavech (dále NVÚ) Mírov, Plzeň a Opava. Počet zařízení v této době mírně kolísal. V českých zemích existovalo 9-11 věznic, v nichž se vykonávala vazba, 23 NVÚ pro výkon trestu odnětí svobody, zčásti s pobočkami, rozdělených do třech nápravně výchovných skupin a tři NVÚ pro mladistvé.
- **Ve druhé polovině 80. let** se v českém vězeňství opět projevují protichůdné trendy. Na straně jedné se v trestní politice objevují snahy kriminalizovat činnost zastánců lidských práv a za použití policejních a justičních prostředků včetně vězeňství je izolovat a omezovat jejich vliv ve společnosti. Vedení SNV se snažilo v těchto intencích udržovat ve sboru přísnou disciplínu a odbornost nahradit ideologií. Na straně druhé sílící veřejné mínění, ovlivněné mezinárodním vývojem i pokusy o vnitropolitické a ekonomické změny, apelovalo na odpovídající transformaci v podmínkách vězeňství.<sup>4</sup>

### 1.1.2 Vězeňství v České republice od roku 1989

Věznice dělíme na vazební věznice a věznice.

#### Typy věznic:

S dohledem – značíme „A“

S dozorem – značíme „B“

S ostrahou – značíme „C“

Se zvýšenou ostrahou – značíme „D“

Zvláštní věznice pro mladistvé – značíme „ML“

Toto značení věznic platí jak pro muže, tak pro ženy.

---

<sup>4</sup> ČASOPIS PRO HISTORICKOU PENOLOGII. [online]. Praha. Institut vzdělávání. Kabinet dokumentace a historie. [cit. 2009-12-13]. Dostupné z [http://www.ad.vscr.cz/news\\_files/HPV.04.pdf](http://www.ad.vscr.cz/news_files/HPV.04.pdf)

### **V současnosti je v České republice celkem:**

25 věznic,

9 vazebních věznic,

1 vazební věznice a ústav pro výkon zabezpečovací detence,

1 věznice a ústav pro výkon zabezpečovací detence,

Institut vzdělávání Vězeňské služby České republiky,

Zotavovna Přední Labská, Zotavovna Pracov, Zotavovna Praha,

Střední odborné učiliště,

Generální ředitelství Vězeňské služby České republiky.

Po roce 1989 byly zrušeny – Věznice Libkovic, Věznice Žacléř, Věznice Mladá Boleslav, Věznice Minkovice, Ústřední eskortní středisko Praha, Věznice Říčany a Zotavovna Šlovice.

**Věznice, které mají specializovaná oddělení určena k výkonu trestu odnětí svobody odsouzených s poruchou duševní a poruchou chování jsou:<sup>5</sup>**

#### **Věznice Nové Sedlo**

1. oddělení s dozorem,

2. oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených s poruchou osobnosti a chování, způsobenou užíváním psychotropních látek ve věznici s dozorem,

#### **Věznice Ostrov**

1. oddělení s dozorem,

2. oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených s poruchou osobnosti a chování, způsobenou užíváním psychotropních látek ve věznici s dozorem,

#### **Věznice Bělušice**

1. oddělení s dozorem,

2. oddělení s ostrahou,

3. oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených s poruchou osobnosti a chování, způsobenou užíváním psychotropních látek ve věznici s ostrahou,

---

<sup>5</sup>NAŘÍZENÍ 12/2010 Generálního ředitele Vězeňské služby České Republiky. k 28.1.2010.  
viz příloha č. 1

### **Věznice Horní Slavkov**

1. oddělení s ostrahou,
2. oddělení s ostrahou se zesíleným stavebně technickým zabezpečením,
3. oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených s poruchou duševní a poruchou chování ve věznici s ostrahou,

### **Věznice Opava - objekt Olomoucká**

1. oddělení s dohledem pro výkon trestu odsouzených žen,
2. oddělení s dozorem pro výkon trestu odsouzených žen,
3. oddělení s ostrahou pro výkon trestu odsouzených žen,
4. oddělení se zvýšenou ostrahou pro výkon trestu odsouzených žen,
5. oddělení se zesíleným stavebně technickým zabezpečením pro výkon trestu odsouzených žen ve věznici se zvýšenou ostrahou,
6. oddělení specializované pro výkon ochranných léčení protitoxikomanického, protialkoholního a léčení pro patologické hráčství v ústavní formě u odsouzených žen ve věznici s dohledem,
7. oddělení specializované pro výkon ochranných léčení protitoxikomanického, protialkoholního a léčení pro patologické hráčství v ústavní formě u odsouzených žen ve věznici s dozorem,
8. oddělení specializované pro výkon ochranných léčení protitoxikomanického, protialkoholního a léčení pro patologické hráčství v ústavní formě u odsouzených žen ve věznici s ostrahou,
9. oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených žen s poruchou duševní a poruchou chování ve věznici s dozorem,
10. oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených žen s poruchou duševní a poruchou chování ve věznici s ostrahou,
11. oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených žen s poruchou duševní a poruchou chování ve věznici se zvýšenou ostrahou,
12. oddělení specializované pro výkon ochranného léčení protitoxikomanického, protialkoholního a léčení pro patologické hráčství v ústavní formě u odsouzených mužů ve věznici s dozorem,
13. ústav pro výkon zabezpečovací detence



### **Věznice Pardubice**

1. oddělení s dozorem,
2. oddělení s ostrahou,
3. oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených trvale pracovně nezařaditelných ve věznici s dozorem,
4. oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených trvale pracovně nezařaditelných ve věznici s ostrahou,

### **Věznice Plzeň - objekt Plzeň**

1. oddělení s dohledem,
2. oddělení s ostrahou,
3. oddělení se zvýšenou ostrahou,
4. oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených s poruchou osobnosti a chování, způsobenou užíváním psychotropních látek ve věznici s ostrahou,

### **Věznice Příbram**

1. oddělení s dohledem,
2. oddělení s dozorem,
3. oddělení s ostrahou,
4. oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených s poruchou osobnosti a chování, způsobenou užíváním psychotropních látek ve věznici s ostrahou,

### **Věznice Rýnovice**

1. oddělení s dozorem,
2. oddělení s ostrahou,
3. oddělení s ostrahou se zesíleným stavebně technickým zabezpečením,
4. oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených s poruchou duševní a poruchou chování ve věznici s ostrahou,
5. oddělení specializované pro výkon ochranného léčení protitoxikomanického v ústavní formě ve věznici s ostrahou,

### **Věznice Mírov**

1. oddělení s dozorem,
2. oddělení s ostrahou,

3. oddělení se zvýšenou ostrahou,
4. oddělení se zvýšenou ostrahou se zesíleným stavebně technickým zabezpečením,
5. oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených s poruchou duševní a poruchou chování ve věznici se zvýšenou ostrahou,

#### **Věznice Valdice**

1. oddělení s dozorem,
2. oddělení s ostrahou,
3. oddělení se zvýšenou ostrahou,
4. oddělení se zvýšenou ostrahou se zesíleným stavebně technickým zabezpečením,
5. oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených s poruchou duševní a poruchou chování ve věznici se zvýšenou ostrahou,
6. oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených s poruchou osobnosti a chování, způsobenou užíváním psychotropních látek ve věznici se zvýšenou ostrahou.

#### **Věznice Všehrdy**

1. oddělení pro výkon trestu mladistvých,
2. oddělení s dohledem,
3. oddělení s dozorem,
4. oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených s poruchou osobnosti a chování, způsobenou užíváním psychotropních látek ve věznici s dozorem.

#### **Vazební věznice Liberec**

1. oddělení s dozorem,
2. oddělení s ostrahou,
3. oddělení Specializované pro odsouzené k trestu odnětí svobody s poruchou duševní a poruchou chování ve věznici s dozorem.<sup>6</sup>

---

<sup>6</sup> NAŘÍZENÍ 12/2010 Generálního ředitele Vězeňské služby České Republiky. k 28.1.2010.  
viz příloha č. 1

### 1.2 Vazební věznice Liberec

Budova věznice a soudu byla postavena jako ucelený komplex podle plánu vrchního stavebního rady Johanna Kaura v toskánském slohu v roce 1877, tedy v období, kdy Liberec jako město prožíval díky textilní výrobě nebývalý rozvoj. Svojí rozlohou se řadí mezi nejrozsáhlejší cihlové stavby na území města Liberce. Jako věznice slouží část budovy od svého dokončení téměř nepřetržitě, s výjimkou let 1958 - 1966, kdy byl v objektu umístěn státní archiv. V jejím druhém křídle byly v minulosti umístěny místnosti Okresního soudu Liberec a Krajského soudu Ústí nad Labem – pobočka Liberec. Roku 1992 byla zpracována koncepce rozvoje věznice na dalších deset let, zahrnující již rozšíření o prostory využívané soudem s výhledem na celkovou modernizaci zázemí jak pro vězněné, tak pro zaměstnance Vězeňské služby ČR v duchu Evropských vězeňských pravidel. Právě jim totiž stávající dispozice více než stoletého komplexu nevyhovovala. Uspořádání cel bylo nevhodné jak kapacitně, tak rozmístěním, podobné to bylo i s tzv. obslužným zázemím pro personál.<sup>7</sup>



Obr. č.1 Vazební věznice Liberec

Do roku 2003 budova sloužila pouze jako vazební věznice s kapacitou vězněných osob cca 250 míst. Odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody bylo cca 25, a to vězňů, určených pouze k práci pro vnitřní režii, tj. zaměstnaní v profesích – kuchař, skladník, dělník v prádelně, vnitřní režie. V polovině roku 2004 bylo do vazební věznice Liberec po stavebních úpravách a rozšíření kapacity na výkon trestu pro odsouzené s dozorem a ostrahou, přemístěno k dalšímu výkonu trestu odnětí svobody asi 70 odsouzených určených pro výkon trestu odnětí svobody do věznice s ostrahou. Tito odsouzení mají možnost pracovat v areálu věznice i mimo věznici.

V roce 2008 bylo ve Vazební věznici Liberec zřízeno **Specializované oddělení pro odsouzené k trestu odnětí svobody s poruchou duševní a poruchou chování** ve věznici s dozorem.

<sup>7</sup> Vězeňská služba České republiky. [online].Praha. [cit. 2009.12.09]. Dostupné z <http://www.vscr.cz/>

K 31.1.2010 je skutečný stav ve Vazební věznici Liberec cca 385 vězňů, 121 obviněných ve vazbě a 264 odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody (od 21.1.2009 je stanovena kapacita celkem 372 míst – 123 míst pro výkon vazby a 249 míst pro výkon trestu).

## 2 Výkon trestu odnětí svobody

Výkon trestu odnětí svobody se řídí zákonem č. 169/1999 Sb.<sup>8</sup> Výkonu trestu odnětí svobody.

Zde jsou popsána práva odsouzených například na:

- zdravotní péči,
- pravidelnou stravu,
- právo na vycházku,
- návštěvu,
- na dobu spánku....

Dále obsahuje omezení a zbavení některých práv a svobod – svoboda pohybu a pobytu, zachování listovního tajemství, po dobu výkonu trestu odsouzeným nepřísluší právo na stávku, výkon práva sdružovat se....

**Mezi základní povinnosti odsouzených patří:**

- odsouzený je povinen dodržovat stanovený pořádek,
- pracovat pokud mu je přidělena práce,
- nepoškozovat cizí majetek,
- dodržovat zásady slušného chování,
- hradit náklady výkonu trestu a další

### 2.1 Základní funkce trestu a jeho cíle

**Trest má tyto funkce:**<sup>9</sup>

- **Informační** (konstatuje nesprávnost chování)
- **Motivační** (zlepšit chování, prospěch)
- **Vztahovou** (vyjádření negativního vztahu – často domnělého)
- **Preventivní** (vyvarovat se toho co k trestu vedlo)

Hlavním účelem trestu ( ve smyslu trestně právním je *účinná ochrana společnosti*

---

<sup>8</sup> Zákon č. 169/1999 Sb o výkonu trestu odnětí svobody ve znění pozdějších předpisů

<sup>9</sup> SOCHŮREK, Jan. 2007. *Kapitoly z penologie I. Úvod do teorie trestu a trestání*. Studijní texty pro distanční studium. Vyd.1.Liberec: Vysokoškolský podnik Liberec, s . s r.o. ,s. 18

Adaptace na vězeňské prostředí znamená přijetí subkulturních norem a pravidel, značně odlišných od obecně platných, dále osvojení si nových, z hlediska „přežití“ výhodnějších vzorců chování a postupné vyhasínání adaptivního chování potřebného k životu mimo vězení. Pro adaptaci na podmínky vězení a život v něm se vžil termín **prizonizace** – znamená adaptaci na podmínky života ve vězení a velmi snižuje pravděpodobnost úspěšné reintegrace jedince do normální společnosti.<sup>10</sup>

Dalším negativním jevem je tzv. „**Druhý život**“, který je přítomen ve všech vězeňských zařízeních. Umožňuje jej především hromadné ubytování vězňů, kdy „se věznice po uzavření katrů stává královstvím s vlastními pravidly a vlastním pojetím spravedlnosti... běžně se vyskytuje vzájemné napadání mezi vězni, okrádání, vydírání, vzájemná manipulace ke křivým svědectvím, zastrašování, sexuální obtěžování, náhražkový sex, homosexualita, prostituce a další negativní jevy. Ačkoliv VS ČR činí opatření na ochranu potencionálních objektů násilí, sleduje případné agresory apod. Je proti výše zmíněným projevům „**Druhého života**“ vězňů podstatě bezmocná.

Velmi rozšířenou formou „Druhého života“ jsou i tzv. **kolchozy**

Základem existence kolchozů je černý trh, spleť pavučina neformálních trhů, jejichž prostřednictvím vězni získávají a směňují dovolené i nedovolené věci.

Významným artiklem je obchod s léky, které lze zneužívat jako drogy tzv. „klepkami“

Rizika, která přinášejí drogy ve vězeních, lze z hlediska vězeňství chápat jako rizika:<sup>11</sup>

- **Bezpečnostní** – možnost nepředvídatelného, agresivního chování vězňů, pokusy o pašování drog do věznic a v neposlední řadě i korupci lidí, kteří s vězni přicházejí do styku.
- **Zdravotnická** – poškozování zdraví včetně rizika přenosu HIV nebo žloutenky
- **Penologická** – narušování pořádku, kázně, negativní vliv na druhé vězně, černý trh, Druhý život
- **Psychologická** – další poškozování osobnosti
- **Pedagogická** – selhávání výchovného působení na vězně
- **Reintegrační** – zvýšené riziko recidivy trestné činnosti

---

<sup>10</sup> SOCHŮREK, Jan. 2007. *Kapitoly z penologie III. Negativní jevy ve vězení*. Studijní texty pro distanční studium. Vyd.1. Liberec: Vysokoškolský podnik Liberec, s. s. r.o. s. 9, s. 15-17

<sup>11</sup> Tamtéž, s. 36-37

Droga se stala takovým symbolem větší části vězněné kriminální subkultury. Proto lze mít za to, že mezi negativní vlivy zkušených recidivistů na méně zkušené odsouzené patří právě nastartování zájmu o drogu. Vězení je prostředím, které abúzus drog nebo návyk na ně favorizuje a závislý člověk zde nenachází negativní postoj nebo odsouzení. Naopak je mnoha vězni povzbuzován a utvrzován v tom, že droga je jediný prostředek, jak vězení přežít.<sup>12</sup>

Proto ve věznicích vznikají různá specializovaná oddělení – například k léčbě alkoholismu – vězni vykonávající trest odnětí svobody na tomto oddělení pak nemusí vykonávat ústavní léčbu, kterou jim nařídil soud. Vězni mohou být zařazeni na oddělení určená k léčbě drogové závislosti, sexuologické léčbě apod.

## **2.2 Specializované oddělení pro odsouzené k trestu odnětí svobody s poruchou duševní a poruchou chování ve věznici s dozorem ve Vazební věznici Liberec.**

Specializované oddělení pro odsouzené k trestu odnětí svobody s poruchou duševní a poruchou chování ve věznici s dozorem ve Vazební věznici Liberec staví na principu ochrany společnosti, a to tím, že u svých klientů podporuje schopnost po propuštění neupadnout do recidivy. Platí tato rovnice:<sup>13</sup>

***ochrana společnosti = snižování rizik = efektivní a ověřitelná metoda zacházení***

### **2.2.1 Přístup ke klientovi**

Těžištěm přístupu pracovníků je zásada přijímat odsouzeného jako člověka, ale nepřijímat jeho trestný čin. Nevychází se z počtu selhání, ale naposledy spáchaný trestný čin je považován za vědomý a úmyslný akt. Při práci s klientem je důraz kladen na rozvoj osobnosti odsouzeného formou důsledné konfrontace s trestným činem a jeho následky a podporu sociálních kompetencí ve smyslu snížení rizika recidivy.

### **2.2.2 Metody zacházení a terapie orientované na delikt**

V popředí zacházení je skupinová terapie orientovaná delikt a témata, jež jsou pro spáchaný delikt specifická. V souladu s mezinárodními studiemi se předpokládá, že terapie orientované

---

<sup>12</sup> SOCHŮREK, Jan. 2007. *Kapitoly z penologie III. Negativní jevy ve vězení*. Studijní texty pro distanční studium. Vyd.1. Liberec: Vysokoškolský podnik Liberec, s . s r.o. s .37

<sup>13</sup> Projekt Specializovaného oddělení Liberec. *Pro odsouzené zařazené do výkonu trestu odnětí svobody s dozorem s poruchou duševní a poruchou chování*

na specifický problém a na klienta, jež jsou explicitně cíleny na snížení recidivy, dosahují vyšší míry efektivity. Práce s klienty je individualizovaná, konfrontující klienta s jeho trestným činem a dosavadním způsobem života, orientovaná na proces změny a v tomto smyslu podpůrná. Probíhá individuálně a ve skupinách. Psychoterapeutické intervence vycházejí dle potřeb a vzdělání personálu z různých škol, zpravidla jsou užívány dynamické techniky a techniky KBT.

### 2.2.3 Hlavní cílem

Hlavním cílem existence a terapeutického zacházení s klienty je snížení rizika recidivy klienta, a v tomto smyslu tedy ochrana potenciální oběti. Znamená to zvýšení schopnosti klienta žít po propuštění samostatně a legálně v kontextu našeho společenského systému a převzetí odpovědnosti za vlastní způsob života. V tomto smyslu pracuje v zájmu ochrany společnosti.

### 2.2.4 Cílová skupina

Klienty jsou odsouzení dospělí muži s duševní poruchou a poruchou chování, kteří vyžadují v podmínkách výkonu trestu odnětí svobody individuální přístup. Tato kategorie odsouzených působí v běžných podmínkách výkonu trestu jako soustavní narušovatelé, nepříznivě ovlivňují sociální atmosféru kolektivů odsouzených. Častěji vystupují agresivně a netolerantně ve vztahu ke spoluodsouzeným, vůči personálu věznice i vůči uplatňovaným normám. Dostávají se snadno a lehce do interpersonálních konfliktů a velmi často bez zjevné příčiny projevují nespokojenost. Ve zvýšené míře se u nich v anamnéze vyskytuje abúzus alkoholu či jiných drog, ve výkonu trestu mají zvýšenou tendenci ke zneužívání léčiv, vykazují častěji psychické i somatické potíže, častěji se sebepoškozují. Motivace je především krátkodobého rázu, myšlení a jednání se týká především přítomnosti, význam budoucnosti je přehlušen zájmem o aktuální stav, a tím i důsledky jejich jednání nenesou žádoucí korektivní náboj. Tito odsouzení také obtížně zvládají konfliktní situace a náročné životní situace vůbec, častěji volí úniková řešení od problémů. Většinou mají ochablé či vůbec nevytvořené pracovní návyky.<sup>14</sup>

### 2.2.5 Struktura terapeutického programu

**Terapeutický program** odsouzeného zařazeného do SpO se skládá ze **3 fází**. Každá fáze má svá specifika – zejména cíl, délku doby pobytu, prostředky, jimiž se na odsouzeného působí,

---

<sup>14</sup> Projekt Specializovaného oddělení Liberec. *Pro odsouzené zařazené do výkonu trestu odnětí svobody s dozorem s poruchou duševní a poruchou chování*

způsoby vyhodnocování a z tohoto vyplývající zařazení do skupiny vnitřní diferenciaci. Délka fáze je pouze orientační a doporučená, není striktně dána – dána jsou pouze kritéria, pomocí nichž se hodnotí, zda klient danou fází absolvoval a může postoupit do další.<sup>15</sup>

### **Posuzovací fáze** (dva týdny až jeden měsíc)

Během této doby jsou s odsouzeným prováděny přijímací pohovory a vstupní psychologické vyšetření a zkoumána jeho indikace pro zařazení do TPZ. Pokud odsouzený bude shledán nezpůsobilým, je přemístěn zpět do své kmenové věznice. V opačném případě je přijat do SpO.

Zde odsouzený podstupuje přijímací řízení a vstupní psychologické vyšetření.

#### **I. fáze** (zpravidla 5 - 6 měsíců)

Zde se odsouzený dále adaptuje na podmínky SpO, včleňuje se do komunity a její činnosti, zahajuje sociálně psychologický výcvik, poznává vlastní osobnost. Je motivován k zájmovým, sportovním a vzdělávacím aktivitám.

**Prostředky:** důsledné sledování pořádku a upravenosti, úklid společných prostor, zapojení do pracovní terapie, psaní deníků, účast na sociálně psychologickém výcviku, účast ve společenském klubu, zapojení do kroužků.

**Doba pobytu :** 1 měsíc na adaptaci (hodnocení na zkoušku) + 4 měsíce zapojení v programu SpO. Pokud odsouzený splnil stanovené úkoly I. fáze, postupuje do II. fáze programu. Při neplnění může skupinu jednou opakovat. V případě nepříznivé prognózy podá pracovní tým specializovaného oddělení návrh na vyřazení odsouzeného ze specializovaného oddělení.

#### **II. fáze** (zpravidla 5 - 6 měsíců)

Zde odsouzený přijímá odpovědnost za sebe i druhé, je veden k zaujetí kladného postoje k dalšímu průběhu výkonu trestu i k dalšímu životu po propuštění, je motivován k vlastní odpovědnosti a k vytýčení nových životních cílů směřovaných k životu po propuštění. Zdokonaluje se v relaxačních postupech. Přípravuje se na odchod z vězení, tzn. na zajištění bydlení, práce, jiné následné péče. Učí se<sup>16</sup> či zdokonaluje se v sebeobslužných aktivitách (praní, vaření, sebeobsluha) a zúčastňuje se extramurálních aktivit (kulturní, přírodovědné akce i mimo prostředí vězení v doprovodu zaměstnance VS ČR).

---

<sup>16</sup> Projekt specializovaného oddělení Liberec. *Pro odsouzené zařazené do výkonu trestu odnětí svobody s dozorem s poruchou duševní a poruchou chování*



**Prostředky:** důsledné sledování pořádku a upravenosti, úklid společných prostor, psaní deníků, psaní elaborátů na daná témata, zapojení do pracovní terapie, aktivní účast na sociálně psychologickém výcviku, aktivní účast na sociálně psychologickém výcviku - relaxačním cvičení, zapojení do kroužků, aktivní činnost ve prospěch kolektivu, účast na sebeobslužných aktivitách, plnění úkolů ve skupině odsouzených

**Doba pobytu:** Pokud odsouzený splnil stanovené úkoly v II. fázi, je po dokončení programu vyřazen z SpO jako úspěšný absolvent. Na doporučení komunity pracovní tým rozhodne, zda odsouzený po ukončení programu zůstane ještě po přechodnou dobu (maximálně 3 měsíce) na specializovaném oddělení jako patron nově příchozích, nebo bude přemístěn na výstupní oddělení či propuštěn. Po úspěšném ukončení terapeutického programu jsou odsouzení přednostně zařazováni do rekvalifikačních kurzů nebo do práce. Při neplnění programu, pokud je příznivá prognóza další spolupráce odsouzeného na terapeutickém programu, může odsouzený danou skupinu opakovat. V případě nepříznivé prognózy podá pracovní tým specializovaného oddělení návrh na vyřazení odsouzeného ze specializovaného oddělení.<sup>17</sup>

## 2.2.6 Podmínky zařazení

Do terapeutického programu SpO jsou zařazováni odsouzení z této cílové skupiny, pokud splnili následující podmínky:<sup>18</sup>

- dosáhli 18ti let věku,
- dostačující aktivní a pasivní znalosti českého jazyka,
- byli odsouzeni k výkonu trestu odnětí svobody do věznice s dozorem,
- splňují diagnostická kritéria poruchy osobnosti a chování F60 – F61 dle MKN-10 nebo k nim projevují výraznou tendenci v podobě osobnostního stylu (posoudí psychiatr stanovením diagnózy nebo psycholog orientačním vyšetřením),
- spáchali trestný čin násilného charakteru, zejména trestný čin proti životu a zdraví (§ 219, § 221-224, § 225), proti svobodě a lidské důstojnosti (§ 231, § 232, § 234 – 234a, § 235, § 241), TČ hrubě narušující občanské soužití (§ 196 a § 197a, § 198, § 202) nebo TČ proti pořádku ve věcech veřejných (§ 155 a 156); relevantní je násilný charakter skutečně

---

<sup>17</sup> Projekt specializovaného oddělení Liberec. *Pro odsouzené zařazené do výkonu trestu odnětí svobody s dozorem s poruchou duševní a poruchou chování*

<sup>18</sup> Tamtéž

spáchané trestné činnosti, nikoliv paragraf trestního zákona,<sup>19</sup> - dle zákona č. 140/1961 Sb s platností do 31.12.2009

- od 1.1.2010 dle zákona č. 40/2009 Sb. spáchali trestný čin násilného charakteru, zejména podle § 140 (vražda), § 145 (těžké ublížení na zdraví), § 146 (ublížení na zdraví), § 149 (mučení a jiné nelidské a kruté zacházení), § 185 (znásilnění), § 198 (týrání svěřené osoby), § 199 (týrání osoby žijící ve společném obydlí), § 205 (krádeže) nebo jiné;<sup>20</sup>
- se zbývajícím délkou trestu minimálně 12 měsíců, tj. dostatečnou pro absolvování programu SpO tak, aby na absolvování programu SpO navazovalo brzké propuštění,
- disponují intelektovým výkonem, orientačně odpovídajícím alespoň průměru populační normy.
- jsou schopni se přiznat (alespoň částečně) ke spáchání trestného činu,
- jsou motivováni a schopni se ve skupinovém kontextu zabývat tématy, jež se týkají spáchaného trestného činu.

Do terapeutického programu SpO jsou zařazováni přednostně odsouzení, kteří vedle výše zmíněné indikace splňují rovněž následující kritéria:

- do 35 let věku,
- uvědomují si, že mají vnitřní problém psychické povahy,
- s nízkou mírou rizika prizonizace (nejvýše potřetí ve výkonu trestu odnětí svobody).

### **2.3 Terapeutický koncept**

Terapeutický koncept je orientován na delikt a zahrnuje prvky zacházení, jež kladou důraz na **procesní osobnostní změny** u klienta. Lze je zahrnout do následujícího kontinua:<sup>21</sup>

- schopnost sebenáhledu skrze sekvenční rekonstrukce deliktu,
- cvičení na kontrolu fantazií,
- podpora empatie ve vztahu k oběti,
- zpracování kognitivních zkreslení,
- převzetí odpovědnosti za delikt,

---

<sup>19</sup> JELÍNEK, Jiří. SOVÁK, Zdeněk. 2010. *Trestní zákon a trestní řád*. Vyd. 2. Praha: Linde-ve znění pozdějších předpisů

<sup>20</sup> *Trestní zákoník, trestní řád*, 2009. Ostrava-Hrabůvka: Vyd. I. Sagit- ve znění pozdějších předpisů

<sup>21</sup> Projekt Specializovaného oddělení Liberec. *Pro odsouzené zařazené do výkonu trestu odnětí svobody s dozorem s poruchou duševní a poruchou chování*

- zpracování strategií pro zamezení recidivy,
- převzetí odpovědnosti za své jednání jako takové,
- podpora sociálních kompetencí,
- předvídání problémových situací,
- účinné osobní strategie na zvládnutí problémové situace.

**Součástí terapeutického programu v širším slova smyslu jsou specifické terapeutické, specifické edukativní aktivity.**

**Terapeutické aktivity** (vede psycholog, vychovatel - terapeut)

- anamnestické skupiny (sebereflexe, zpětná vazba)
- terapeutické skupiny
- individuální pohovory
- individuální práce (deníky, elaboráty, osobní úkoly a plány)
- komunitní setkání
- pracovní terapie (zajišťuje k tomu pověřená osoba)

**Edukativní aktivity** (vede vychovatel, speciální pedagog, sociální pracovník)

- tematické (vzdělávací) skupiny
- nácvikové skupiny

**Terapeutický program je podporován režimovými, pracovními a volnočasovými aktivitami, ty však nejsou jeho součástí. U režimových a volnočasových aktivit je kladen důraz na samořídící schopnosti klientů. Cílem je, aby si klienti tyto aktivity zajišťovali a vyhodnocovali v maximálně autonomní míře. Tyto aktivity zahrnují zejména:**

- sebeobslužné aktivity včetně praní a vaření,
- zájmové aktivity,
- uspokojování kulturních potřeb,
- práce

L. Čírtková uvádí: <sup>22</sup> „Aktuální snahy na poli nápravy pachatelů vychází z popsanych zásad. Opustila se iluze univerzálně použitelných korektivních programů tak říkajíc pro všechny odsouzené pachatele. Dnes jsou rozpracovány **speciální terapeutické projekty** šité na míru

---

<sup>22</sup>ČÍRTKOVÁ, Ludmila.2004. *Forenzní psychologie*, Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš.Čeněk. s.109.

určitému typu kriminálního jednání. Detailní poznatky o charakteristických znacích pachatelů i o obvyklém průběhu samotného kriminálního jednání slouží jako výchozí informace, podle kterých jsou pak voleny vhodné terapeutické postupy. Teoreticky jsou programy založeny na kombinaci principů **behaviorální a kognitivní psychoterapie**.

Behaviorální techniky slouží k eliminaci nevhodných vzorců stimulace i chování.

Kognitivní techniky míří ke změně obsahů myšlení, mají zpochybnit dosavadní navyklé způsoby uvažování, např. vyvíňování na základě úvahy „nic špatného nedělám“, „děti mohou být zato jenom rády“ atd.“

Důležitou součástí programů je trénink **vcit'ování se do oběti**. Značná pozornost je věnována zabránění recidivy. Opětovnému deliktu má předejít sám pachatel s využitím autoregulačního modelu, který jemu při terapii vštěpován. Doplňující roli hraje vnější kontrola, prováděná poučenými blízkými osobami, terapeutem či sociálními pracovníky.

### 2.3.1 Jednotlivé aktivity programu v terapeutické komunitě

**Setkání komunity** mají v životě komunity klíčové postavení

**Skupinové terapie** v užším smyslu se v některých terapeutických komunitách rozdělují na skupiny biografické, tematické a interakční.

**Individuální terapie** – každý klient má svého terapeuta, odpovědného za vedení případu, který pravidelně hodnotí stav klienta a plnění léčebného plánu.



Obr. č. 2 Terapeutická místnost

**Práce s rodinou** - se členy rodiny a partnery se pracuje v každém případě, kdy je to možné, děje se tak i při návštěvách. Tato práce je velmi důležitá a zodpovědná, pak by nemohl stát tento případ:

*Při propouštění jednoho odsouzeného ze specializovaného oddělení na svobodu po vykonání dlouhodobého trestu. Tu bezradnost, dezorientaci a neschopnost racionální úvahy o dalším životě na svobodě, když dotyčný vězeň nevěděl ani kam půjde, (dva dny před jeho propuštěním dostal pravomocné usnesení od soudu, ve které mu bylo zakázáno přiblížení se k manželce a dětem a vstup do jejich společného bytu), se kterou jsem se při propuštění tohoto vězně setkala, nedokáži ani vyjádřit.*

**Pracovní terapie** – musí být smysluplná s viditelným výsledkem. Klienti mají jasně rozděleny definované funkce s odpovídajícími pravomocemi a zodpovědností.

**Vzdělávání** - může probíhat formou přednášek, seminářů, nácviků i jinak. Vzdělávací program zahrnuje - témata prevence, témata podporující praktické dovednosti, témata zvyšující právní vědomí.

**Volnočasové, sportovní, zátěžové a jiné rehabilitační aktivity** - jsou zdrojem pozitivních zážitků, zábavy, uvolnění. Většinou se jedná o dostupné činnosti, kterými mohou klienti vyplnit svůj volný čas.

**Sociální práce** – usnadňuje klientům přístup k síti různých institucí. Pomáhá klientům s problémy z oblasti sociálně a pracovněprávními, z oblasti trestního, občanského či rodinného práva. Úkolem sociální práce v komunitě není řešit problémy za klienty, ale s klienty.<sup>23</sup>

Nejdůležitějším článkem pro úspěšné plnění úloh terapeutického programu jsou pracovníci. Disponují potřebnou kvalifikací v rámci svých specializací a jsou povinni se i nadále trvale odborně vzdělávat a kvalifikovat. Spolupracují na interdisciplinární bázi v jednotném týmu, který se pravidelně schází k řešení úloh a problémů.

### **Strážní**

Odborné znalosti a dovednosti příslušníka ozbrojené složky. Schopnost neagresivní komunikace s vězněnými osobami i veřejností, dodržování a prosazování zákonnosti, chování a vystupování dle pravidel profesní etiky, udržování fyzické zdatnosti, zdravý životní způsob.

### **Dozorci**

Odborné znalosti a dovednosti příslušníka ozbrojené složky. Schopnost spolupráce s ostatními pracovníky, vychovateli a specialisty VS. Ochota aktivnímu sebevzdělávání. Aktivní prosazování zdravého životního způsobu, neagresivní komunikace, empatie a dodržování zásad profesní etiky, jazyková vybavenost, znalost práce na PC.

### **Speciální pedagog**

Odborné znalosti a dovednosti v oboru speciální pedagogiky. Schopnost tvůrčího vedení, týmové práce s vychovateli a kooperace se všemi specialisty a pracovníky VS, ochota sebevzdělávání a uplatňování nových poznatků v programech zacházení a výchovné praxe.

---

<sup>23</sup> KALINA, Kamil. A KOL. 2008. *Základy klinické adiktologie*. Vyd. 1. Havlíčkův Brod: Grada.Publishing.a.s. s.208-209

Aktivní prosazování zdravého způsobu života, empatie, asertivita a profesionální přístup, jazyková vybavenost, znalost práce na PC. M. Vocilka píše, že v současnosti můžeme konstatovat, že etopedie má již svoje vlastní metody a specifické přístupy k jedincům s poruchami chování, které nemají obdobu v pedagogice a že etopedie se uplatňuje hlavně tam, kde selhalo nebo kde je málo účinné i pedagogické působení. Ve vztahu etopedie a pedagogiky obecné i speciální je výrazná jednota působení. Etopedie vychází z teorie obecné a speciální pedagogiky, kterou tvůrčím způsobem aplikuje a modifikuje. Etopedie přijímá zásady a principy teorie, výchovy a didaktiky s omezením daným právě charakterem postižením v etopedii, tedy individualitou mravně narušeného jedince. Metodologické postupy obecné pedagogiky přispívají k rozvoji speciálně pedagogických metod a podněcují vědecký rozvoj v etopedii.<sup>24</sup>

### **Psycholog**

Odborná způsobilost k výkonu povolání psychologa v podmínkách vězení, schopnost tvůrčího vedení a kooperace se všemi specialisty a pracovníky VS, ochota sebevzdělávání a uplatňování nových poznatků v programech zacházení a výchovné praxe. Aktivní prosazování zdravého způsobu života, empatie, asertivita a profesionální přístup, jazyková vybavenost, znalost práce na PC.

### **Sociolog**

Odborná způsobilost k výkonu povolání sociologa v podmínkách vězení, schopnost tvůrčího vedení a kooperace se všemi specialisty a pracovníky VS, ochota sebevzdělávání a uplatňování nových poznatků ve své praxi. Aktivní prosazování zdravého způsobu života, empatie, asertivita a profesionální přístup, jazyková vybavenost, znalost práce na PC.

### **Vedoucí vychovatel**

Odborné znalosti a dovednosti v oblasti výchovy v penitenciárním prostředí. Schopnost organizování práce ostatních vychovatelů a dovednosti kooperace se specialisty. Ochota aktivního sebevzdělávání a uplatňování nových poznatků v programech zacházení a výchovné praxi. Aktivní prosazování zdravého životního způsobu, asertivita, empatie a dodržování zásad profesní etiky, jazyková vybavenost, znalost práce na PC.

### **Vychovatel**

Odborné znalosti a dovednosti v oblasti výchovy v penitenciárním prostředí. Schopnost týmové práce s ostatními specialisty. Ochota aktivního sebevzdělávání a uplatňování nových

---

<sup>24</sup> VOCILKA, Miroslav. A SPOL. 1994. *Vybrané statě z etopedie*. Vyd.1. Most: .Reprografie VÚHU.1994. s.7

poznatků v programech zacházení a pedagogické praxi. Aktivní prosazování zdravého životního způsobu, asertivita, empatie a dodržování zásad profesní etiky, jazyková vybavenost, znalost práce na PC.

### **Vychovatel – terapeut**

Odborné znalosti a dovednosti v oblasti výchovy v podmínkách vězení při uplatňování terapeutických postupů. Schopnost týmové práce s ostatními vychovateli a specialisty. Ochota aktivního sebevzdělávání a uplatňování nových poznatků v programech zacházení, výchovné a terapeutické praxi. Prosazování zdravého životního způsobu, asertivita, empatie a dodržování zásad profesní etiky, jazyková vybavenost, znalost práce na PC.

### **Sociální pracovník**

Odborná způsobilost k výkonu povolání sociálního pracovníka v podmínkách vězení, schopnost tvůrčího vedení a kooperace se všemi specialisty a pracovníky VS, ochota sebevzdělávání a uplatňování nových poznatků v programech zacházení a výchovné praxe. Dovednost asertivity při empatickém přístupu k vězněným osobám a jejich rodinným příslušníkům, dodržování zásad profesní etiky, jazyková vybavenost, znalost práce na PC.

### **Lektor instruktor pro ČŽV**

Odborné znalosti a dovednosti v oblasti výchovy v penitenciárním prostředí. Schopnost týmové práce s ostatními specialisty. Ochota aktivního sebevzdělávání a uplatňování nových poznatků v programech zacházení a pedagogické praxi. Aktivní prosazování zdravého životního způsobu, asertivita, empatie a dodržování zásad profesní etiky, jazyková vybavenost, znalost práce na PC. Od 1.1.2010 byla tato funkce ve věznicích a ve vazebních věznicích zrušena.

## **3 Některé poruchy chování a duševní poruchy**

Klienti na těchto specializovaných odděleních trpí různými duševními poruchami a poruchami chování.

### **3.1 Definice osobnosti**

V psychologii více než v jiných oborech závisejí definice na významu použitých slov v běžné řeči. Změříme se na tři významy, které má slovo osobnost v psychologii – tedy na tři pojmy osobnosti<sup>25</sup>

---

<sup>25</sup>ŘÍČAN, Pavel. 2008.. *Psychologie osobnosti*. Vyd.5 Havlíčkův Brod: Grada Publishing.a.s. s.11-12

1. **Hodnotící pojem** - osobností, resp. "skutečnou osobností", je jedinec nějak pozoruhodný vynikající, především v pozitivním smyslu. Osobnost je dána především tím, jak dovede kontrolovat svou činnost svým svědomím a tím, jak uvědoměle, odpovědně a ohleduplně řeší úkoly svého života.
2. **Psychická individualita jedince** – osobností se rozumí osobitost. Odlišnost jedince od jiných jedinců zejména (i když nikoli výlučně) od jedinců téhož věku a kultury. V tomto smyslu je psychologie osobnosti vědou o individuálních rozdílech, které jednak popisuje, jednak vykládá.
3. **Osobnost jako architektura či struktura (uspořádání) celku psychiky** – osobnost je člověk jako celek po stránce duševní. Zkoumání osobnosti v tomto smyslu je analogické ke zkoumání anatomie a fyziologie lidského těla (či jiného organismu)

Předmětem psychologie osobnosti, tak jak se tento obor vyvinul, je psychika ve druhém a třetím z uvedených významů, první význam je okrajový.

### 3.1.1 Duševní poruchy

Duševní porucha je klinicky prokazatelná změna duševní činnosti, která vyřazuje člověka z práce, společenského života či zodpovědnosti při právních úkonech; šířeji změna některých psychických procesů projevující se v myšlení, pocitech a chování člověka, které znesnadňují jeho adaptaci, interakci se sociálním okolím.<sup>26</sup>

Světová zdravotnická organizace jako garant Mezinárodní klasifikace nemocí (MNK) vydala v roce 1992 MNK-10, která dle rozhodnutí Ministerstva zdravotnictví České republiky vstoupila u nás v platnost v roce 1993. MNK-10 je označena písmenem F, obsahuje asi 1000 kategorií rozdělených do těchto 10 sekcí:

F00 – F09 – organické duševní poruchy včetně symptomatických

F10 – F19 – duševní poruchy a poruchy chování vyvolané účinkem psychoaktivních látek

F20 – F29 – schizofrenie, schizofrenní poruchy a poruchy s bludy

F30 – F39 – poruchy nálad (afektivní poruchy)

F40 – F49 – neurotické poruchy vyvolané stresem a somatoformní poruchy

F50 – F59 – behaviorální syndromy spojené s fyziologickými poruchami a somatickými faktory

F60 – F69 – poruchy osobnosti a chování u dospělých

F70 – F79 – mentální retardace (duševní opoždění)

---

<sup>26</sup> HARTL, Pavel. 2004. *Stručný psychologický slovník*. Vyd. 1. Praha: Portál . s. 53



F80 – F89 – poruchy psychického vývoje

F90 – F98 – poruchy chování a emocí se začátkem obvykle v dětství a v adolescenci

F99 - nespecifikovaná duševní porucha<sup>27</sup>

### **3.1.1.1 Organicky podmíněné duševní poruchy včetně symptomatických (F00-F09)**

Organicky podmíněné psychické poruchy jsou takové, u kterých je zjištělý morfologický podklad v centrálním nervovém systému (CNS). Mezi organické mozkové psychosyndromy všechny choroby se zjištěným, morfologickým podkladem v CNS , a také ty, které mají klinický obraz, a jsou způsobeny především neurotoxickými vlivy, buď v důsledku somatické poruchy, nebo exogenní intoxikace. Ze základních organických příčin jsou nejčastější atrofie, záněty CNS, vaskulární poškození CNS, toxická poškození CNS.

Organický psychosyndrom s širším slova smyslu znamená jakékoli výše uvedené poškození CNS. V užším slova smyslu znamená incidentní organické poškození CNS, projevující se především zpomalením psychiky, snížením psychické výkonnosti , obtížným vybavování vzpomínek ze zásobení paměti a jinými příznaky. Je buď reverzibilní, nebo přechází do těžšího projevu organicity – demence.<sup>28</sup>

Podle Pavlovského<sup>29</sup> jde o velmi rozsáhlou skupinu duševních poruch, jejich etiologie je buď dobře známá, nebo alespoň vysoce pravděpodobná.

Může jít o:

- Přímé poškození mozku (primární poruchy CNS) v podobě úrazu, nádoru mozku, zánětlivého poškození (encefalitidy, meningoencefalitidy, abscesy) nebo o primární atroficko-degenerativní proces centrálního nervového systému (Alzheimerova nebo Pickova choroba, či vzácné degenerace CNS),
- Projevy celkového onemocnění, mezi jehož příznaky jsou i projevy psychopatologické – patří sem vaskulární poškození CNS při celkové ateroskleróze, stavy zmatečnosti při infekčních nemocech, dehydrataci, hladovění, srdeční selhání a mnoha dalších onemocněních, psychické poruchy původu metabolického (diabetes mellitus, poruchy funkce jater, ledvin) nebo hormonálního (porucha funkce štítné žlázy, pohlavních žláz aj.) či nedostatku vitaminů (např. pelagra).

---

<sup>27</sup> ZVOLSKÝ, Petr. A KOL. 2005. *Speciální psychiatrie*. Praha: Karolinum .s. 13

<sup>28</sup> Tamtéž, s.17

<sup>29</sup> PAVLOVSKÝ,Pavel. 2009. *Soudní psychiatrie a psychologie*. Havlíčkův Brod: Grada Publishing.a.s. s. 38-39.

Z čistě odborného hlediska by sem měly patřit i duševní poruchy vzniklé v důsledku akutní nebo chronické intoxikace a odvykací stavy v průběhu látkových závislostí, pro svoji svéráznost a důležitost jsou vyčleněny do zvláštního oddílu pod kodex F10-F19.

## 3.2 *Porucha chování*

Porucha chování je skupina poruch, které se projevují opakujícím se obrazem asociálního, agresivního a vzdorovitého chování, častějších u chlapců a ve spojení s neuspokojivými vztahy v rodině; typickými projevy jsou rvačky, tyranizování slabších, krutost ničení majetku, krádeže, záškoláctví, útoky z domova, časté a silné výbuchy zlosti.<sup>30</sup>

### 3.2.1 **Poruchy osobnosti a chování u dospělých (F60-F69)**

Porucha osobnosti je stav, který se projevuje nepříznivými nebo nadměrně zvýrazněnými povahovými vlastnostmi v oblasti nižších a vyšších emocí a nálad, pudů, temperamentu, vůle a charakteru, a podivínským, neadaptivním až hrubě rušivým chováním, který, trpí sám jedinec nebo jeho okolí, případně oba. Člověk s touto strukturou osobnosti se výrazně odlišuje od normálního způsobu chování, myšlení či cítění v dané společnosti. Dochází u nich k určitým výkyvům vyvolaným nepříznivými vnějšími (partnerské konflikty, pracovní problémy a jiné) nebo vnitřními (kritická věková období, závažná onemocnění) faktory. Poruchy osobnosti se liší od změn osobnosti, která jsou sekundární získané během dospělého života vlivem extrémního stresu (prožití živelné katastrofy, rukojmí teroristů) nebo po mozkovém onemocnění (např. encefalitida), či úrazu (komoce, kontuze) a prodělané vážné duševní chorobě.

- **Anomální osobnost** - používá se pro označení osob s nepříliš významnými povahovými odchylkami, které však těmto jedincům ani okolí nepřinášejí větší obtíže. Poruchy osobnosti jsou podmíněny jak biologicky, tak psychosociálními faktory.
- **Paranoidní osobnost** - je charakterizována nadměrnou citlivostí na nezdary, na domnělé urážky, na které nikdy nezapomíná. Tito lidé skrývají v sobě dlouhodobě zášť vůči svým „nepřátelům“, jsou podezřívaví, vztahovační, dokáží trvale bojovat za svá údajná osobní práva bez ohledu na skutečnou situaci, mají sklon k patologické žárlivosti.

---

<sup>30</sup> HARTL, Pavel. 2004. *Stručný psychologický slovník*. Vyd.1. Praha: Portál, s. 189

- **Schizoidní osobnost** – je jedna z nejstarších psychiatrických diagnóz, která byla původně definována jako předstupeň schizofrenie..
- **Dissociální osobnost** – (též sociopatická, antisociální, psychopatická), tito lidé jsou nápadní rozporem mezi jejich chováním a všeobecně uznávanými společenskými normami, které naprosto odmítají.
- **Emočně nestálá osobnost** – u takto strukturovaných povah je zřetelná tendence jednat impulzivně bez ohledů na následky takového jednání. Nálada těchto jedinců bývá nestálá, často se mění.
- **Histrionská osobnost** – (infantilní, hysterická), tato porucha je charakterizována nadměrným vyjadřování emocí, které jsou velmi labilní a nestálé, dramatickým líčením vlastního života, teatrálností. Mají sklon k tzv. bájně lhavosti (pseudologia phantastica).
- **Anankastická osobnost** – (obsedantně – kompulzivní), výraznými povahovými rysy jsou zde především nerozhodnost, výrazná vnitřní nejistota, pedanterie, sklon k perfekcionismu.
- **Úzkostná osobnost** – (vyhýbavá), tito jedinci trpí stálými a intenzivními pocity napětí, obav, nejistoty a méněcennosti.
- **Závislá osobnost** – (astenická, pasivní, sebepoškozující), takovýto jedinec žádá od jiných lidí, aby převzali odpovědnost za některé významné osobnosti jeho života.
- **Narcistická osobnost** – pro tyto lidi jsou typické pocity veličáství, vlastní důležitosti jedinečnosti.
- **Pasivně agresivní osobnost** – u takto strukturovaných povah je přítomna tendence vzdorovat požadavkům, povinnostem a jiným autoritám.
- **Nestálá osobnost** – těmto osobnostem chybí stabilita a vyrovnanost afektivních postojů. Jejich vůle je snadno ovlivnitelná nejrozličnějšími vnitřními a vnějšími aktuálními vlivy.

Často se v klinické praxi setkáváme se smíšenými poruchami osobnosti, u některých jsou přítomny povahové rysy typické pro více diagnostických kategorií. Přitom je velmi těžko rozhodnout, který z přítomných symptomů je vedoucím.<sup>31</sup>

---

<sup>31</sup> ZVOLSKÝ, Petr. A KOL. 2005. *Speciální psychiatrie*. Praha: Karolinum .s. 139-146

### 3.2.2 Poruchy osobnosti

Porucha osobnosti dle R. Cohena je možná nejspornější diagnózou v psychiatrii, v případě osobnosti se jejich projevy nezdají vždy abnormální. Existují lidé, kteří mají problémy za jejichž příčinu lze v postatě považovat osobnost dotyčného člověka. Obecně přijatelné je považovat osobnost za soubor způsobů chování, kterými člověk obvykle reaguje na opakujícím situace. Jestliže osobnost představuje obvyklé jednání, pak porucha osobnosti musí označovat stav, kdy je toto jednání pro člověka neúčinné a způsobuje problémy. Reaguje-li člověk na provokaci nadáváním, nemusí to mít žádné důsledky. Pokud však na totéž provokaci reaguje útokem, může skončit ve vězení. Situace je stejná, avšak reakce se liší.

- **Rodinná anamnéza** – lidé, kteří se chovají asociálně, často pocházejí z rodin, kde se vyskytuje násilné chování.
- **Osobní anamnéza** – Výsledky dřívějších výzkumů ukazují, že asociálnímu chování v dospělosti téměř vždy předchází asociální chování v dětství. Nicméně z většiny asociálních dětí se nestávají asociální dospělí. Asociální chování v dospělosti lépe předpovídá chování v dětství než rodinné prostředí a původní nebo současná sociální třída.
- **Somatické nemoci v anamnéze** – význačná změna osobnosti může nastat následkem vážného poranění hlavy, nebo užívání psychoaktivních látek.
- **Psychické nemoci v anamnéze** – pacienti s poruchou osobnosti se často zdají napjatí, úzkostní a zoufalí, mají přetrvávající poruchy nálady, například – úzkosti, deprese.
- **Sociální poměry** – většina se jich dopouští partnerského násilí, mnozí žijí jako bezdomovci.<sup>32</sup>

### 3.2.3 Poruchy osobnosti a chování

Osobnost člověka - dle M. Vágnerové<sup>33</sup> funguje jako integrovaný celek, který je individuálně typický a ve svých charakteristických rysech i relativně stabilní.

#### Vymezení pojmu poruch osobnosti

Porucha osobnosti je definována jako určitý, trvalý a těžko ovlivnitelný vzorec osobnostních rysů, které se odlišují od aktuální sociokulturní normy.

<sup>32</sup> COHEN, Robert.M.2002. *Nejčastější psychické poruchy v klinické praxi*.Praha:Portál 2002,s.140-150

<sup>33</sup> Např. IN VÁGNEROVÁ, Marie. 2004.*Psychopatologie pro pomáhající profese*.Praha: Portál

## **Obecná kritéria pro hodnocení poruch osobnosti**

- Jde o trvalý stav, který s určitými výkyvy přetrvává po celý život
- Projevuje se podivným, maladaptivním, eventuelně. až hrubě rušivým chováním, jehož důsledky v nestejné míře trpí sám jedinec i jeho okolí a které zvyšuje riziko nejružnějších konfliktů.<sup>34</sup>
- Tolerance k zátěži je snižena, což se projevuje snadným navozením neadekvátních reakcí.
- Náhled na nepřiměřenost vlastního chování, názorů a postojů je nedostatečný.
- Rezistence ke změnám, neschopnost poučit se ze zkušenosti.

### **3.2.4 Klinické projevy poruch osobnosti**

Základní diagnostickým znakem je nápadnost, resp. odlišnost od normy v oblasti osobnostních vlastností a z ní vyplývajících projevů. Pro poruchu osobnosti jsou typické obtíže v sociální adaptaci, resp. neschopnost sladit vlastní uspokojení s platnými sociálními normami.

#### **3.2.4.1 Odlišnost kognitivních funkcí**

Uvažování lidí trpících poruchou osobnosti může být změněné. Jde o určitý nestandardní či deformovaný způsob uvažování a hodnocení situace. Mívají narušené sebehodnocení, mohou mít neadekvátně zvýšené sebevědomí, ale i komplex méněcennosti. Stabilita a omezená flexibilita jejich vlastností se projevuje i narušením učení. Nejsou schopni se poučit ze zkušenosti s nepříznivými důsledky vlastního chování, adekvátně ji zpracovávat a využít často k tomu ani nemají motivaci.

#### **Emoční prožívání**

Emotivita bývá odlišná svou kvalitou, intenzitou i menší přiměřeností vyvolávajícím podnětům. Pro lidi poruchou osobnosti je typická nevyrovnanost emočního prožívání i nápadností vnějších emotivních projevů.

#### **3.2.4.2 Poruchy chování**

Chování lidí s poruchami osobnosti bývá generalizovaně maladaptivní, to znamená, že nerespektuje běžné sociální normy a z hlediska společnosti se jeví jako nápadné, rušivé, či dokonce nepřijatelné. Obecně lze říci, že tito jedinci se nechovají tak, jak by bylo možné

---

<sup>34</sup> VÁGNEROVÁ, Marie. 2004. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál. s. 511 513

vzhledem k okolnostem očekávat, ale podle toho, jak situaci sami hodnotí, což často bývá zkreslené. Mívají často sníženou toleranci k zátěži jejich způsoby zvládání bývají nezralé a maladaptivní. Mívají problémy ve vztazích s lidmi, pro ostatní jsou obtížnými, resp. zatěžujícími partnery. Mívají sklon k rizikovým aktivitám a různým excesům.

### **3.2.5 Proměny poruch osobnosti v průběhu života a jejich prognóza**

Porucha je trvalého charakteru, je zakotvena ve struktuře osobnosti. První náznaky osobnostní poruchy se objevují již v dětství.<sup>35</sup> Ty se obvykle projeví napětím a konflikty v rámci rodiny, školy i vrstevnické skupiny. Zmíněné charakteristiky se vyhrocují v době dospívání, kdy představují postupně čím dál větší problém, protože jsou spojeny s neschopností respektovat běžná sociální očekávání, která se v závislosti na věku zvyšují. Postupně, s přibývajícím věkem se některé nápadnosti zmírňují, dochází k jejich útlumu.

Prognóza není příliš optimistická, v některých případech může dojít k určité úpravě a omezení problémů, které chování člověka s poruchou osobnosti vyvolává, resp. ke zmírnění jeho subjektivních potíží. K tomuto zlepšení může přispět léčba, často působí pozitivně i faktor vývoje, resp. změn spojených s procesem stárnutí.

### **3.2.6 Sociální význam poruch osobnosti**

Chování jedinců s poruchou osobnosti a jejich vztahy k jiným lidem jsou zpravidla nestandardní. Odlišný způsob prožívání i hodnocení různých situací se zcela logicky projeví v jejich jednání. Lidem s poruchou osobnosti často chybí typické znaky dospělosti, jako je odpovědnost, ale mnohé další důležité osobnostní složky, které se spolupodílejí na autoregulaci a rozvoji schopnosti vzdát se vlastního uspokojení ve prospěch někoho, nebo něčeho jiného. Z tohoto důvodu nabývají schopni uspokojivým způsobem zvládnout běžné sociální role: profesní, partnerskou a rodičovskou. Mohou mít problémy adaptačního charakteru, někteří nejsou schopni se podříditi základním sociálním normám, jejich chování může mít asociální, event. až kriminální charakter. S tím je spojeno zvýšené riziko získání negativní sociální pozice a jejich izolace na okraji společnosti.

---

<sup>35</sup> VÁGNEROVÁ, Marie. 2004. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál. s. 513-540

## **Sociální hodnocení a postoj okolí k lidem s poruchou osobnosti**

Typické projevy jedinců s poruchami osobnosti bývají pro jejich okolí natolik zatěžující, že se stávají trvalým zdrojem různých problémů a nakonec příčinou jejich odmítání. Může jít o neschopnost projevit, resp. prožívat určitý citový vztah nebo vynucování a opakované potvrzování jeho trvalosti, o neustálé lži a dramatizování, o bezohlednost, využívání, agresivní chování atd. Soužití nebo i jiný trvalejší vztah je za těchto okolností obtížně realizovatelný či udržitelný, protože bývá méně uspokojivý, mnohdy může být dokonce stresující nebo traumatizující. Zrušení takového vztahu je pro jejich partnery často otázkou udržení jejich duševní rovnováhy, někdy i tělesného zdraví, či dokonce života.<sup>36</sup>

### **3.3 *Terapie a resocializace***

Léčba lidí s poruchou osobnosti je velice obtížná a její efekt nebývá takový, aby jej bylo možné považovat za uspokojivý. Terapie musí být kompletní, dlouhodobá a musí brát v úvahu individuální rysy pacienta. Jejím cílem je dosažení přijatelné úrovně subjektivní pohody a alespoň minimální sociální adaptace. Velmi důležitá je ochota spolupracovat, což je v tomto případě často obtížné dosáhnout. Impulz k léčbě často vychází od příbuzných či známých. Lidé s poruchou osobnosti obvykle žádnou pomoc nehledají, dokonce ji mnohdy považují za nevhodnou a poškozující, protože jim chybí náhled na postatu jejich potíží. V některých případech obvykle v rámci krizové intervence, je nutná hospitalizace.<sup>37</sup>

#### **Terapie:**

- Biologická, resp. farmakologická léčba je používána pouze k ovlivnění některých specifických symptomů, jako například úzkost a deprese
- Psychoterapie je zaměřena na dosažení náhledu na své problémy, porozumění příčině svých potíží, jejich souvislosti s vlastním uvažováním a jednáním, na hledání přijatelného způsobu života, který by neprohluboval tyto potíže, na změnu postojů a názorů.
- Resocializace je zaměřena na odstranění problémů v mezilidských vztazích, zvládnutí různých rolí na osvojení účelnějších způsobů komunikace a jednání s lidmi. K tomuto účelu je používána rodinná, resp. skupinová psychoterapie.

---

<sup>36</sup> VÁGNEROVÁ, Marie. 2004. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál. s. 540-542

<sup>37</sup> Tamtéž, s. 542 - 543

### ***3.4 Shrnutí teoretické části***

V této bylo teoreticky poukázáno na způsob výkonu trestu odnětí svobody na specializovaném oddělení. Kritéria, která musí být splněna při výběru odsouzených na specializovaná oddělení. Což je velmi důležité, aby se na toto oddělení nedostal odsouzený, který by pak narušoval terapeutickou léčbu. (V příloze této práce je týdenní plán režimu na SpO).

Praktická část bude mít za úkol porovnat způsob výkonu trestu odnětí svobody mezi odsouzenými na standardních oddělení s dozorem a na oddělení specializovaných s poruchou duševní a poruchou chování, porovnání způsobu práce, jednání a chování vychovatelů a ostatních pracovníků vězeňské služby, pracujících na těchto odděleních a dále zjistit následnou péči o odsouzené s poruchou duševní a poruchou chování po vykonání trestu odnětí svobody.



## **4 Praktická část**

Tato část bakalářské práce je zaměřena na práci a přístup zaměstnanců VS ČR k odsouzeným ve výkonu trestu odnětí svobody a na odsouzené ve výkonu trestu odnětí svobody na specializovaném oddělení Vazební věznice Liberec..

### **4.1 Cíl praktické části práce**

- porovnat způsob výkonu trestu odnětí svobody mezi odsouzenými na standardních oddělení s dozorem a na oddělení specializovaných s poruchou duševní a poruchou chování,
- porovnání způsobu práce, jednání a chování vychovatelů a ostatních pracovníků vězeňské služby pracujících na těchto odděleních
- zjistit následnou péči o odsouzené s poruchou duševní a poruchou chování po vykonání trestu odnětí svobody.

### **4.2 Předpoklady šetření**

#### **Jednotlivé předpoklady**

**Předpoklad č. 1-** většina zaměstnanců VS, kteří pracují na SpO má odborné vzdělání, které si dále prohlubují - odbornými kurzy a praxí.

**Předpoklad č. 2** – 75 % odsouzených na SpO je ve věkové kategorii 28 – 30 let

**Předpoklad č. 3** – 90 % odsouzených na SpO má základní vzdělání

**Předpoklad č. 4** – 50 % odsouzených na SpO má trest odnětí svobody delší než 2 roky

**Předpoklad č. 5** – odsouzených na SpO je nejčastěji za trestný čin §202; 221 tr.z.

**Předpoklad č. 6** – 65% odsouzených na SpO má nebo mělo problémy s alkoholem nebo drogami

**Předpoklad č. 7** - 50 % odsouzených na SpO bylo více než 1x ve výkonu trestu odnětí svobody

**Předpoklad č. 8** – u 10 % odsouzených na SpO je zjištěna následná péče po propuštění ze SpO

### 4.3 Použité metody

Formou osobního rozhovoru s vychovateli a ostatními pracovníky ve Vazební věznici Liberec a studiem spisové dokumentace u odsouzených na SpO ve Vazební věznici Liberec.

### 4.4 Zkoumaný vzorek

Jako zkoumaný vzorek jsou 4 zaměstnanci pracující na SpO ve Vazební věznici v Liberci a 23 odsouzených k trestu odnětí svobody, kteří byli nebo jsou na SpO k 31.1.2010. K tomuto datu je na SpO 20 odsouzených, celkově je ve vazební věznici 385 vězňů. Pro statistické výpočty slouží zkoumaný vzorek 20 odsouzených (N=20 odsouzených).

Na tomto oddělení pracuje tým čtyř zaměstnanců - psycholog, vychovatel, speciální pedagog a vychovatel terapeut.<sup>38</sup>

**Psychologem** a zároveň i odborným garantem SpO je vedoucí psycholog Psychologického pracoviště GŘ VS ČR. Metodicky vede ostatní členy týmu SpO, odborně garantuje terapeutický program.

**Speciální pedagog** – kromě SpO má na starosti ještě další dva oddíly odsouzených. Vede aktivitu *Společenské a jiné vědy*.

**Vychovatel-terapeut** – jeho náplň pracovní doby je určena odsouzeným na SpO, skupinové a individuální práci, vedení aktivity stolní tenis a Dramaterapii,<sup>39</sup> je zároveň kontaktní osobou pro styk VV Liberec s Probační a mediační službou.

**Dramaterapie** je záměrné použití dramatických a divadelních postupů, které evokují k prožívání emocí, k získání vnitřní harmonie. Pracuje s fantazií jedince. Při dramaterapii se mohou pacienti realizovat, vyzkoušet si řadu věcí resp. prožít sami sebe v situacích, do kterých by se asi nikdy nedostali, tzn. že dramaterapie je především o prožívání. Učí pěstování otevřenosti sebevědomí, odbourávání negativních postojů. Je velmi vhodná pro

---

<sup>38</sup> Projekt Specializovaného oddělení Liberec. *Pro odsouzené zařazené do výkonu trestu odnětí svobody s dozorem s poruchou duševní a poruchou chování*

<sup>39</sup> [online].Praha. [cit. 2010-03-15]. Dostupné z [http:// www.dramaterapie.eu/](http://www.dramaterapie.eu/)

mentálně postižené jedince, pro práci s dětmi s poruchami chování, nebo z ohrožených rodin, ale i pro ostatní lidi k průzkumu osobnostního růstu, zbavení se stresu a napětí moderní civilizace.

**Vychovatel** – věnuje odsouzeným a SpO celou svou pracovní dobu - vede např. tyto aktivity - výtvarné práce jako edukační tvořivost, míčové hry, kondiční cvičení a sebeobslužné aktivity. Pracovníci pracující na tomto oddělení procházejí různými školeními v rámci vězeňské služby. Vychovatel a vychovatel- terapeut byli na stáži s psychiatrické léčebně.

Na SpO dohlíží **externí supervizor**, který ale není z vězeňské služby, ale z vnějšku. Může tak objektivně hodnotit práci specialistů. Pracuje na základě Dohody o provedení práce a dochází do vazební věznice zhruba 4x do roka (2x ročně se schází s pracovníky SpO ve věznici a 2x ročně se konají supervize mimo Vazební věznici Liberec). Vzhledem k vysokému finančnímu ohodnocení supervizora se nejedná o pouze činnost administrativní, ale o činnost, která je pod drobnohledem vedoucího výkonu vazby a trestu, ale i ředitelky vazební věznice. O supervizi předkládá zprávy a závěry jsou projednávány v nejužším vedení vazební věznice. Supervize se netýká odsouzených na SpO, ale specialistů, kteří s nimi pracují. Supervizor s pracovníky SpO pořádá supervize individuální nebo skupinové, zaštiťuje celý projekt, dohlíží na práci jednotlivců. Jejich práci připomínkuje, usměrňuje, účelem je naplnění cílů projektu. K práci supervizora patří také podpora zaměstnanců SpO, aby u nich nedošlo k syndromu vyhoření.

**Tabulka č.1 Složení vězňů ve VV Liberec k 31.1.2010**

Druh omezení	vazba	ods.v typu A	ods.v typu B	ods.v typu B naSpO	ods.v typu C
Počet	112	2	89	20	153
Stav v %	31,5	0,5	22,9	5,3	39,8

V tabulce č.1 a grafu č. 1 jsou rozdělení obvinění ve výkonu vazby a odsouzení ve výkonu trestu odnětí svobody v jednotlivých typech věznic k 31.1.2010. Ve vazební věznici Liberec jsou 2/3 odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody a 1/3 obviněných ve výkonu vazby.

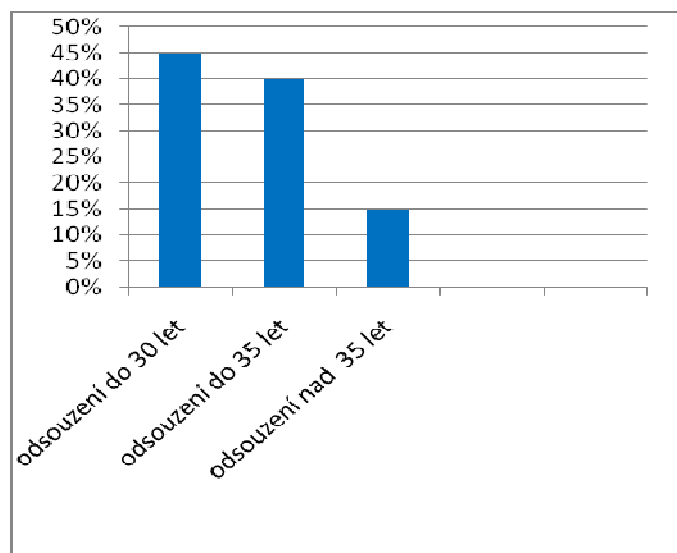


**Tabulka č. 2 Věk odsouzených**

Věk	Odsouzení do 30 let	Odsouzení do 35 let	Odsouzení nad 35 let
Počet	9	8	3
Stav v %	45%	40%	15%

Tabulka č. 2 ukazuje, že věková kategorie odsouzených na SpO se pohybuje do 40 let věku, ale věková kategorie do 30 let znázorňuje 45% odsouzených na SpO.

**Graf č. 2 znázorňuje výsledky hodnocení tabulky č. 2 v procentech.**



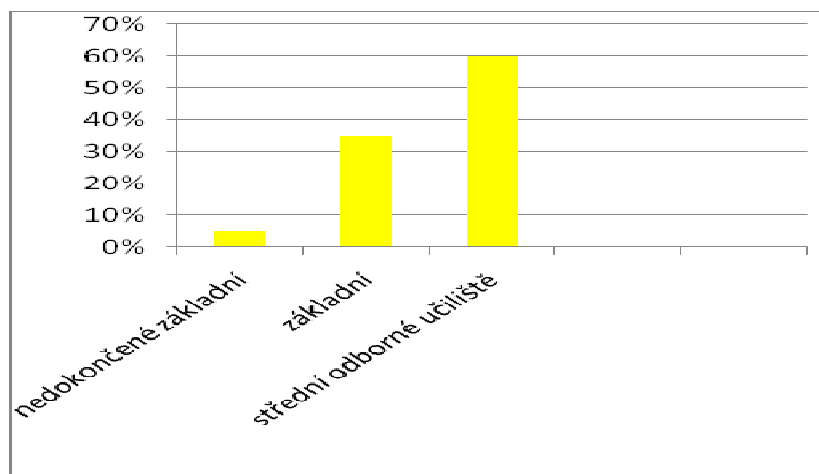
Tento graf v procentech ukazuje, že věková kategorie odsouzených na SpO napřesáhla 35 let. Věk odsouzených SpO nepřesahuje věkovou hranici 35 let, podle šetření většina odsouzených, tj. 45 % je do 30 let věku. Tito odsouzení jsou mladí, a proto se snimi pracuje s tím, že mají velkou možnost a šanci po pobytu na SpO a po výkonu trestu odnětí svobody se zařadit do společnosti a života po propuštění na svobodu.

Struktura věkové kategorie odsouzených na SpO kopíruje i průměrný věk z celkového počtu vězněných osob v rámci ČR – tj. 33 let.

**Tabulka č.3 Nejvyšší dosažené vzdělání, které mají odsouzení na SpO.**

Druh vzdělání	nedokončené základní	základní	střední odborné učiliště
počet	1	7	12
Stav v %	5%	35%	60%

**Graf č.3 znázorňuje vyhodnocení tabulky č. 3 v procentech**



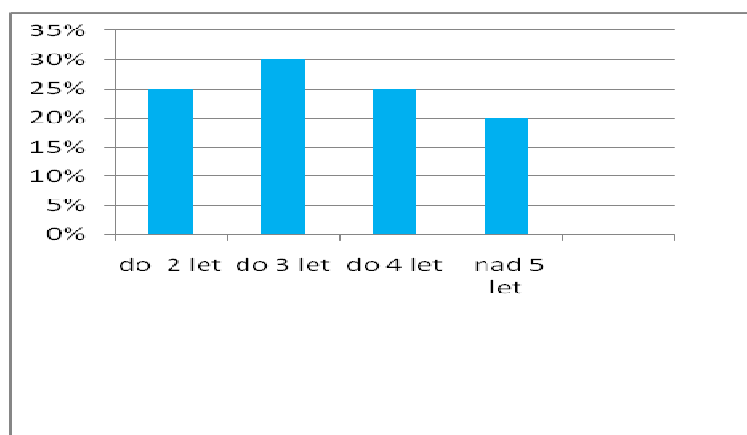
Většinová část odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody na SpO - 60% má střední odborné učiliště. Odsouzení s tímto vzděláním se určitě lehčeji seznamují a chápou svoji terapeutickou léčbu a lépe spolupracují s personálem pracujícím na tomto oddělení.

Ve 3. fázi svého terapeutického programu pak snadněji jako patroni působí na nově příchozí odsouzené na SpO.

**Tabulka č. 4 Délka trestu odsouzených na SpO.**

Délka trestu	do 2 let	do 3 let	do 4 let	nad 5 let
Počet	5	6	5	4
Stav v %	25%	30%	25%	20%

**Graf č. 4 znázorňuje v procentech délku trestu u odsouzených na SpO .**



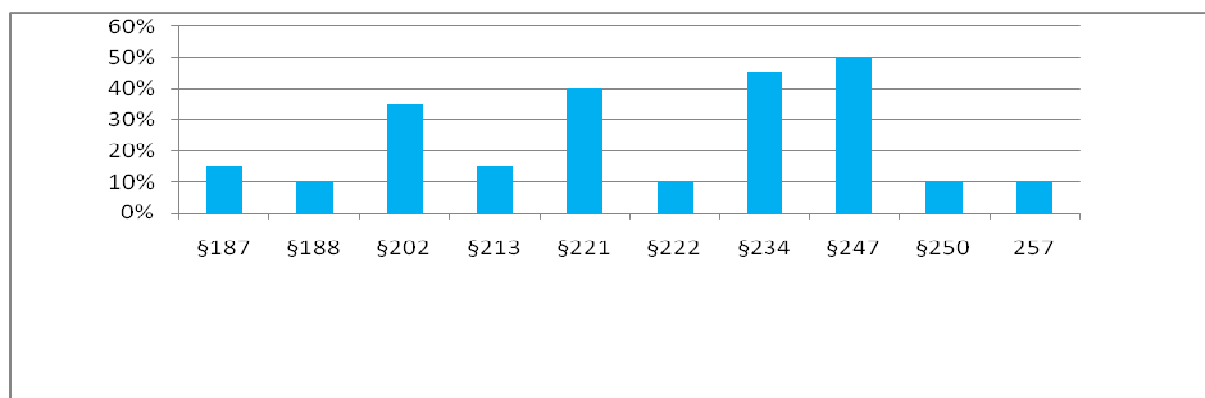
**Tabulka č. 4 a graf č. 4** znázorňují, že převážná většina odsouzených na SpO má uložen trest odnětí delší než dva roky. Předpoklad pobytu odsouzených na SpO je 1 rok. Po roce pobytu se

vrátí odsouzení zpět do své kmenové věznice. Nebude pro ně určitě snadný přechod ze SpO na normální oddělení výkonu trestu odnětí svobody. Na SpO měli speciální zacházení, terapie a najednou se ocitnou na oddíle s ostatními odsouzenými. Ocitnou se opět pod jejich vlivem. Takže bude jen na nich, jak se s tímto přechodem vyrovnají, toto je samozřejmě spojeno i s tím kolikrát byli ve výkonu trestu odnětí svobody.

**Tabulka č. 5 Nejčastěji se opakující paragrafy trestných činů odsouzených na SpO.**

paragrafy	§187	§188	§202	§213	§221	§222	§234	§247	§250	§257
počet	3	2	7	3	8	2	9	10	2	2
Stav v procentech	15%	10%	35%	15%	40%	10%	45%	50%	10%	10%

**Graf č. 5 znázorňuje v procentech paragrafy za které jsou odsouzení na SpO**



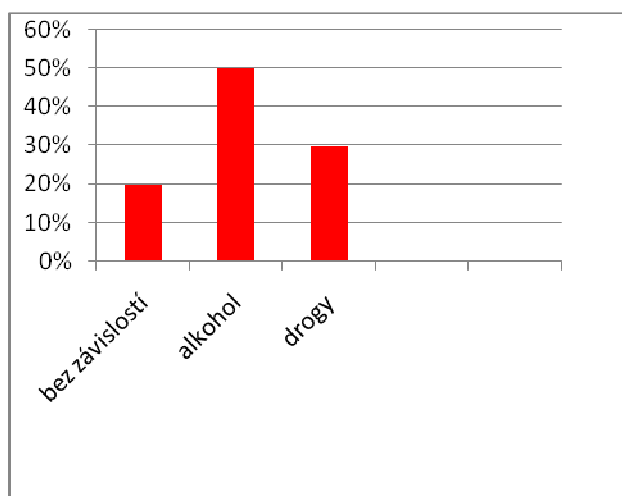
Nejvíce rozšířená trestná činnost za kterou jsou ve výkonu trestu odnětí svobody jsou krádeže , po nich následují loupežná přepadení a ublížení na zdraví. Z grafu č. 5 vyplývá, že další trestná činnost za kterou jsou ve výkonu trestu odnětí svobody je nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy, jejich výroba drog a šíření toxikomanie.

Závislost na drogách a návykových látkách a nedostatek peněz na drogy (protože většina z nich nebyla před nástupem výkonu trestu odnětí svobody zaměstnána) řeší další trestnou činností k získání finančních prostředků a z toho hlavně trestnou činností, jako jsou krádeže a loupežná přepadení.

**Tabulka č. 6 Zkušenost odsouzených s návykovými látkami a drogami**

Druhy závislosti	bez závislostí	alkohol	drogy
Počet	4	10	6
Stav v procentech	20%	50%	30%

**Graf č. 6 zázorňuje v procentech druhy závislosti, kterými jsou zasaženi odsouzení na SpO**



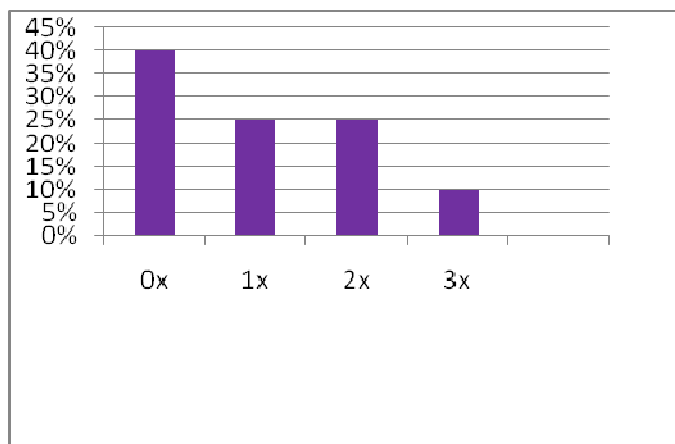
Odsouzení na SpO, kteří neměli problémy s alkoholem a drogami je  $\frac{1}{5}$  z celkového počtu zkoumaného vzorku. Nejvíce odsouzených – 50% má nebo měla problémy s alkoholem. Tento předpoklad výsledek zkoumání potvrzuje předpoklad č.5 – viz tabulka č.5 a graf č.5

**Tabulka č. 7 Znázorňuje počet odsouzených – kolikrát byli ve výkonu trestu odnětí svobody**

Ve VTOS	0x	1x	2x	3x
počet	8	5	5	2
Stav v procentech	40%	25%	25%	10%



**Graf č.7 znázorňuje počet odsouzených – kolikrát byli ve výkonu trestu odnětí svobody**



Téměř 40% odsouzených na SpO je ve výkonu trestu poprvé, což je dobré pro jejich úspěšnou terapii. Nejsou tak vystaveni vlivu prizonizace ze strany ostatních odsouzených. Proto je u nich velká šance, že po propuštění na svobodu po vykonání trestu odnětí svobody začlenění do majoritní společnosti.

#### ***4.5 Souhrnné vyhodnocení předpokladů***

**Předpoklad č. 1-** většina pracovníků, kteří pracují na SpO má odborné vzdělání, které si dále prohlubují - odbornými kurzy a praxí. Formou rozhovorů s jednotlivými pracovníky na SpO (psycholog, speciální pedagog, vychovatel terapeut a vychovatel) bylo zjištěno, že si své znalosti vzdělávání prohlubují, jak praxí, tak různými speciálními vzdělávacími kurzy v Institutu vzdělávání Vězeňské služby České republiky ve Stráži pod Ralskem, stážemi v psychiatrických léčebnách. Pracují pod dohledem supervizora, který dohlíží na jejich práci.

**Předpoklad č. 2** – 75 % odsouzených na SpO je ve věkové kategorii 28 – 30 let..

Na oddělení SpO ve věku do 30 let je 45% a do 35 let je 40%. Tento věk podle kritérií SpO je nejvhodnější pro práci s odsouzenými na tomto oddělení. V této věkové kategorii je předpoklad nízká míra prizonizace (nejvýše po třetí ve výkonu trestu odnětí svobody).

**Předpoklad č.2 se nepotvrdil.**

**Předpoklad č. 3** – 90 % odsouzených na SpO má základní vzdělání.

Naopak 60% odsouzených na SpO má střední odborné učiliště. Toto vzdělání odsouzeným pomáhá lehčeji si uvědomit, že mají problém psychické povahy, jsou schopni účastnit se různých terapií.

**Předpoklad č. 3 se nepotvrdil.**

**Předpoklad č. 4** – 50 % odsouzených na SpO má trest odnětí svobody delší než 2 roky.

Předpokládaná délka pobytu odsouzených na SpO je 1 rok. Jestliže jejich terapie bude dokončena, vrátí se odsouzení zpět do svých kmenových věznic na svá oddělení. Bude to pro ně těžký přechod ze SpO, kde měli speciální zacházení, různé terapie. Další vliv, který bude mít na jejich prizonizaci je i kolikrát byli výkonu trestu odnětí svobody. Jestliže jsou ve výkonu trestu odnětí svobody poprvé mají velkou šanci, že po propuštění na svobodu (pokud jejich trest odnětí není delší než 2 roky), na začlenění do společnosti. Jak potvrdil z rozhovoru vychovatel ze SpO, odsouzení na SpO projdou různými terapiemi, rozhovory a dalšími aktivitami, jsou schopni se přiznat svoji trestnou činnost. Najednou se dostanou na oddělení, kde budou například ještě další dva roky. Bude pro ně těžké nepodlehnout vlivu prizonizace.

**Předpoklad č. 4 se potvrdil.**

**Předpoklad č. 5** – odsouzených na SpO je nejčastěji ve VTOS za trestné činy dle §§ 202 a 221 tr.z. Tento předpoklad se nepotvrdil. Šetřením se ukázalo, že nejčastěji opakované trestné činy jsou krádeže, loupežná přepadení a násilná trestná činnost, výtržnictví a v nemalé míře i drogy. To potvrzuje zjištění, že odsouzení před nástupem výkonu trestu jsou často nezaměstnaní a prostředky na obživu a na své potřeby si pak shánějí trestnou činností.

**Předpoklad č. 5 se nepotvrdil.**

**Předpoklad č. 6** – 65% odsouzených na SpO má nebo mělo problémy s alkoholem nebo drogami. Problémy s alkoholem má na oddělení SpO 50% a s drogami 30%. Pouze 20 % odsouzených nemá problémy jak s alkoholem nebo s drogami. Důsledkem jejich problémů je jejich trestná činnost.

**Předpoklad č. 6 se potvrdil.**

**Předpoklad č. 7** - 50 % odsouzených na SpO bylo více než 1x ve výkonu trestu odnětí svobody

Šetření znázorněním v grafu je vidět, že 40% odsouzených na SpO je poprvé ve VTOS, 25% odsouzených je podruhé v VTOS a 25 % odsouzených je potřetí ve VTOS. Odsouzení na toto oddělení jsou vybíráni tak, aby nemohli být pod vlivem prizonizace.

**Předpoklad č. 7 se nepotvrdil.**

**Předpoklad č. 8** – u 10 % odsouzených na SpO je zjištěna následná péče po propuštění ze SpO.

K získání údajů k tomuto předpokladu jsem použila rozhovor se speciálním pedagogem pro SpO. Celkově z tohoto oddělení byli v době provedení výzkumu propuštěni 4 odsouzení po vykonání VTOS popřípadě podmíněného propuštění. Jejich katamnéza je:

Dva odsouzení po propuštění ze SpO po vykonání trestu odnětí svobody – o nich nemají žádné další zprávy.

Odsouzený o kterém bylo zmíněno v teoretické části (pár dnů před koncem trestu dostal zákaz vstupu do bytu a přiblížení se k manželce) o něm vědí pracovníci SpO, že si ihned našel práci v cizině a vyřešil i situaci zákazu od soudu.

Čtvrtý odsouzený propuštěný ze SpO – tomu bylo zajištěno kaplankou ubytování v komunitě, ale byl ještě vyšetřován pro další trestnou činnost v Českých Budějovicích (soud - přeměna podmíněného trestu), takže čeká, že mu podmíněný trest bude přeměněn na nepodmíněný trest odnětí svobody.

V současné době - duben bude propuštěn po vykonání trestu ze SpO další odsouzený, kterého po celou dobu jeho pobytu ve výkonu trestu odnětí svobody podporuje rodina, má zajištěnou i práci, takže jeho začlenění do společnosti by mělo být hodně ulehčené.

Následná péče u odsouzených po propuštění ze SpO do svých kmenových věznic není zjištěna. SpO ve Vazební věznici Liberec je zřízeno teprve dva roky a zatím žádný odsouzený se zpět do své kmenové věznice po ukončení terapeutického programu na SpO, nevrátil.

## **Závěr**

Cílem této práce bylo popsat a seznámit se způsobem výkonu trestu odnětí svobody odsouzených na specializovaném oddělení s psychickými poruchami a poruchou chování. Dále s prací vychovatelů a speciálních pracovníků na tomto oddělení. Dalším cílem bylo zjistit další katamnézu po vykonání trestu odnětí svobody a propuštění na svobodu. Vězni jsou přijímáni na základě žádosti (předepsaný formulář), kterou věznice, kde odsouzený vykonává odnětí svobody zašle do VV Liberec. Zde vedoucí výkonu vazby a trestu společně se speciálními pedagogy, vychovateli a psychologem posoudí tuto žádost a poté se rozhodnou, zda žadatel splňuje kritéria pro zařazení na toto specializované oddělení. Stalo se již ve dvou případech (na začátku založení SpO), že dva odsouzení po krátké době pobytu na SpO nesplňovali kritéria, jeden odsouzený svým intelektem a neschopností účastnit se různých terapií, řídil se svými pudy a ani nebyl schopen ovládat svoji výbušnou povahu. Naopak, při různých výtkách reagoval výhrůzkami vychovatelům. Sice byl na SpO až do konce trestu odnětí svobody, ale po rozhovoru se speciálním pedagogem tam nepatřil. Nechali ho na SpO, protože, kdyby ho zařadili na oddělení s dozorem, tak by se pro svou povahu, mohl stát snadným objektem násilí ze strany ostatních vězňů.

Druhý odsouzený, který nepatřil na SpO byl ve II. fázi pobytu na SpO vrácen k dalšímu výkonu trestu odnětí svobody do své kmenové věznice. Byl vyloučen z tohoto oddělení na žádost odsouzených na SpO. Při komunitních sezeních, kde se odsouzení svěřují se svými slabostmi a problémy pozorně naslouchal a pak těchto poznatků využíval a zneužíval je proti nim. Ale to byly začátky práce na tomto oddělení.

Všichni pracovníci, kteří pracují na tomto oddělení prohlubují své vzdělání různými odbornými kurzy například v Institutu vzdělávání Vězeňské služby České republiky ve Stráži pod Ralskem a stážemi. Vychovatel a vychovatel terapeut byli před otevřením SpO na stáži v psychiatrické léčebně v Praze v Bohnicích. Dále pravidelně do SpO dojíždí z Generálního ředitelství v Praze vedoucí psycholog, který je zakladatelem SpO v Liberci. Kontroluje práci vychovatelů a řeší s nimi případy, které potřebují jeho odbornou radu. Dále toto oddělení má, jak bylo uvedeno výše, i svého supervizora, který není pracovníkem vězeňské služby.

Dalším cílem této práce bylo zjistit katamnézu propuštěných odsouzených na SpO. Odsouzení při propuštění na svobodu po vykonání trestu odstávají kartičku na které je z jedné strany napsáno „Nevstoupíš dvakrát do téže řeky“ a tři telefonní čísla v případě, že by potřebovali pomoc. Tyto čísla jsou na Linku důvěry, sociálního kurátora a třetí telefonní číslo je do Vazební věznice Liberec pro kontakt na pracovníky týmu SpO.



**Obr. č.3 Kartička kterou dostávají odsouzení při propuštění z výkonu trestu**

Na druhé straně kartičky je napsáno: „Napište nám rok po propuštění pohled nebo lístek, jak se máte“ a adresa vazební věznice. K datu 31.1.2010 byli ze SpO propuštěni na svobodu propuštěni čtyři odsouzení – viz předpoklad č. 8, str. 41. Při rozhovorech s vychovateli a speciálním pedagogem je patrná jejich velká znalost všech odsouzených na SpO, znalost jejich rodinné a kriminální anamnézy. Z rozhovorů s pracovníky SpO vyplynulo, že sice odsouzení stráví na SpO minimálně jeden rok (když jsou zde déle, tak dělají pak poradce pro odsouzené v první fázi), ale další záleží jen na nich. Na SpO žijí odděleně od ostatních odsouzených, mají komunity, kde se zabývají svými problémy a při modelových situacích se je učí zvládat. Pak se, najednou při propuštění se ocitnou na svobodě, v prostředí, kde se o ně nikdo nestará a nikdo jim neříká co mají dělat. Tedy pokud si oni sami nevyhledají pomoc odborných pracovníků. Proto také určitě záleží i na práci sociálních pracovníků, aby jim pomohli při začátcích na svobodě, které určitě nejsou snadné. Vyhodnocení předpokladů bylo konzultováno formou diskuze s pracovníky SpO. Předpoklady odpovídají domněnkám a původním záměrům zřizovatelů SpO. Výsledky této vysoce specializované práce pracovníků SpO prozatím nelze objektivně zhodnotit. Sledovat propuštěné vězně lze pouze v kontinuální práci se sociálními pracovníky obecních úřadů a pracovníky probační a mediační služby. Prozatím lze sledovat pouze ty vězně, kteří se po lhůtě stanovené pobytem na SpO vrací zpět do kmenové věznice a i tady lze dlouhodobější výsledky očekávat v delší časové linii.

## Návrhy opatření

Na základě závěru je nezbytně nutné provést takováto základní:

1. Vybírat odsouzené na SpO podle kritérií požadovaných oddělení SpO tak, aby se na toto oddělení nedostali odsouzení, kteří by narušovali chod oddělení;
2. zvýšit spolupráci se sociálním pracovníkem, který by odsouzeným po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody ve spolupráci s koordinátorem sociální péče pomohl (pokud o to odsouzený požádá) při začlenění do společnosti – například ubytování, najít práci, ale také radou na jaký úřad se obrátit pro ulehčení jeho životní situace;
3. důležitá je také katamnéza odsouzených pro vyhodnocení práce pracovníků na SpO;
4. důležitá je úzká spolupráce s dalšími odděleními ve vazební věznici;
5. rozšiřovat praxi a odborné vzdělávání pracovníků SpO a to jak kurzy v Institutu vzdělávání Vězeňské služby České republiky ve Stráži pod Ralskem a stážemi – například v dalších věznicích, kde mají podobná specializovaná oddělení a i Technická Univerzita v Liberci nabízí různé Kurzy dalšího celoživotního vzdělávání<sup>40</sup> :
  - Aktivní naslouchání
  - Efektivní komunikace pro sociální pracovníky
  - Psychopatologie pro penitenciární praxi
  - Trendy sociální práce v penitenciární a postpenitenciární oblasti
  - Kurz muzikoterapie v edukační praxi

---

<sup>40</sup> <http://kss.tul.cz/>

## Seznam informačních zdrojů

- COHEN, Robert.M.2002. *Nejčastější psychické poruchy v klinické praxi*.Praha:Portál 2002,s.140-150.ISBN -80-7178-497-4
- ČÍRTKOVÁ, Ludmila.2004. *Forenzní psychologie*, Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš.Čeněk, s.109. ISBN 80-86473-86-4
- HARTL, Pavel.2004. *Stručný psychologický slovník*. Vyd.1. Praha: Portál, s. 53. S. 189. ISBN 80-7178-803-1
- JELÍNEK, Jiří. SOVÁK,Zdeněk. 2001. *Trestní zákon a trestní řád*.Vyd.2. Praha: Linde-ve znění pozdějších předpisů. ISBN 80-7201-304-1
- KALINA, Kamil. A KOL.2008. *Základy klinické adiktologie*.Vyd.1. Havlíčkův Brod: Grada.Publishing.a.s. s.208-209. ISBN 978-80-247-1411-0
- PAVLOVSKÝ,Pavel. 2009. *Soudní psychiatrie a psychologie*. Havlíčkův Brod: Grada Publishing.a.s. s. 38-39. ISBN 978-80-247-2618-2
- ŘÍČAN, Pavel. 2008.. *Psychologie osobnosti*. Vyd.5. Havlíčkův Brod:.Grada Publishing.a.s. s.11-12. ISBN 978-80-247-1174-4
- SOCHŮREK, Jan. 2007. *Kapitoly z penologie I.Úvod do teorie trestu a trestání*. Studijní texty pro distanční studium. Vyd.1. Liberec: Vysokoškolský podnik Liberec, s . s r.o. s.18. ISBN 978-80-7372-203-6
- SOCHŮREK, Jan. 2007. *Kapitoly z penologie III. Negativní jevy ve vězení*. Studijní texty pro distanční studium. Vyd.1. Liberec: Vysokoškolský podnik Liberec, s . s r.o.s.9.15-17.s.37. ISBN 978-80-7372-205-0
- Trestní zákoník, trestní řád*,2009.Ostrava-Hrabůvka: Vyd.1. Sagit- ve znění pozdějších předpisů
- UHLÍK, Jan.1997. *J.F.Řezáč – reformátor vězeňství a školství 19.století*.,Vyd.1. Praha:Tiskárna VV Praha Pankrác., s.64-65, s .67 a s.70
- VÁGNEROVÁ, Marie. 2004.*Psychopatologie pro pomáhající profese*.Praha: Portál. s.511, s. 513-543. ISBN 80-7178-802-3
- VOCILKA, Miroslav. A SPOL. 1994. *Vybrané statě z etopedie*. Vyd.1. Most: .Reprografie VÚHU.1994. s.7

ZVOLSKÝ, Petr. A KOL. 2005. *Speciální psychiatrie*. Praha: Karolinum .s. 13, s.17. s. 139-146. ISBN 80-7184-203-6

NAŘÍZENÍ 12/2010 Generálního ředitele Vězeňské služby České republiky

NAŘÍZENÍ 42/2009 Generálního ředitele Vězeňské služby České republiky

NAŘÍZENÍ 30/2008 Generálního ředitele Vězeňské služby České republiky

Projekt Specializovaného oddělení Liberec. *Pro odsouzené zařazené do výkonu trestu odnětí svobody s dozorem s poruchou duševní a poruchou*

Zákon č. 169/1999 Sb o výkonu trestu odnětí svobody ve znění pozdějších předpisů

ČASOPIS PRO HISTORICKOU PENOLOGII. [online]. Praha. Institut vzdělávání. Kabinet dokumentace a historie. [cit. 2009-12-13]. Dostupné z [http:](http://www.ad.vscr.cz/news_files/HPV.04.pdf)

[//www.ad.vscr.cz/news\\_files/HPV.04.pdf](http://www.ad.vscr.cz/news_files/HPV.04.pdf)

Vězeňská služba České republiky. [online].Praha. [cit. 2009.12.09]. Dostupné z <http://www.vscr.cz/>

online].Praha. [cit. 2010-03-15]. Dostupné z [http:// www.dramaterapie.eu/](http://www.dramaterapie.eu/)



## Seznam obrázků

Obrázek	Název	Strana
Č.1	Vazební věznice Liberec	10
Č.2	Terapeutická místnost	19
Č.3	Kartička, kterou odsouzení dostávají při propuštění	43

## Seznam příloh

1. NAŘÍZENÍ 12/2010 Generálního ředitele Vězeňské služby České Republiky
2. NAŘÍZENÍ 42/2009 Generálního ředitele Vězeňské služby České Republiky
3. NAŘÍZENÍ 30/2008 Generálního ředitele Vězeňské služby České Republiky
4. Týdenní plán Specializovaného oddělení

**NAŘÍZENÍ**  
**12/2010**  
**Generálního ředitele Vězeňské služby České republiky**

**o vazebních věznicích a profilaci věznic Vězeňské služby České republiky**

Podle ustanovení § 1 odst. 2 zákona ČNR č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráží České republiky, ve znění pozdějších předpisů, a s přihlédnutím k § 4 zákona č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, jakož i k § 5, § 8, § 9, § 60, § 67, § 70 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a k zákonu č. 129/2008 Sb., o výkonu zabezpečovací detence a o změně některých souvisejících zákonů, stanovím

**Hlava I**

**Základní ustanovení**

**§ 1**

**Předmět úpravy**

Toto nařízení určuje místo výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody, stanoví základní typy věznic a zřizuje oddělení různých základních typů ve věznici.

**Hlava II**

Ve věznicích s dozorem jsou zřízena oddělení pro výkon trestu:

- a) Věznice Drahonice  
oddělení s dozorem,
- b) Věznice Nové Sedlo
  - 1. oddělení s dozorem,
  - 2. oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených s poruchou osobnosti a chování, způsobenou užíváním psychotropních látek ve věznici s dozorem,
- c) Věznice Kynšperk nad Ohří  
oddělení s dozorem,
- d) Věznice Odolov - objekt Odolov
  - 1. oddělení s dozorem,
  - 2. oddělení s dohledem,
- e) Věznice a ústav pro výkon zabezpečovací detence Opava - objekt Krnovská  
oddělení s dozorem,
- f) Věznice Ostrov
  - 1. oddělení s dozorem,
  - 2. oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených s poruchou osobnosti a chování, způsobenou užíváním psychotropních látek ve věznici s dozorem,
- g) Věznice Rapotice
  - 1. oddělení s dozorem,
  - 2. oddělení s dohledem,
- h) Věznice Znojmo
  - 1. oddělení s dozorem,
  - 2. oddělení s ostrahou,
  - 3. oddělení specializované pro výkon ochranného léčení protitoxikomanického v ústavní formě ve věznici s dozorem.

**Věznice s ostrahou**

**§ 8**

**§ 9**

Ve věznicích s ostrahou jsou zřízena oddělení pro výkon trestu:

- a) Věznice Bělušice  
1. oddělení s dozorem,  
2. oddělení s ostrahou,  
3. oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených s poruchou osobnosti a chování, způsobenou užíváním psychotropních látek ve věznici s ostrahou,
- b) Věznice Břeclav  
1. oddělení s dohledem,  
2. oddělení s ostrahou,  
3. oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených trvale pracovně nezařaditelných ve věznici s dohledem,  
4. oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených trvale pracovně nezařaditelných ve věznici s ostrahou
- c) Věznice Heřmanice  
1. oddělení s dozorem,  
2. oddělení s ostrahou,  
3. oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených s mentální retardací ve věznici s ostrahou,  
4. oddělení specializované pro výkon ochranného léčení protialkoholního a léčení pro patologické hráčství v ústavní formě ve věznici s ostrahou,
- d) Věznice Horní Slavkov  
1. oddělení s ostrahou,  
2. oddělení s ostrahou se zesíleným stavebně technickým zabezpečením,  
3. oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených s poruchou duševní a poruchou chování ve věznici s ostrahou,
- e) Věznice Jiřice  
1. oddělení s dozorem,  
2. oddělení s ostrahou,  
3. oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených s poruchou duševní a poruchou chování ve věznici s ostrahou,
- f) Věznice Kuřim  
1. oddělení s dozorem,  
2. oddělení s ostrahou,  
3. oddělení specializované pro výkon ochranného léčení sexuologického v ústavní formě ve věznici s ostrahou,
- g) Věznice a ústav pro výkon zabezpečovací detence Opava - objekt Olomoucká  
1. oddělení s dohledem pro výkon trestu odsouzených žen,  
2. oddělení s dozorem pro výkon trestu odsouzených žen,  
3. oddělení s ostrahou pro výkon trestu odsouzených žen,  
4. oddělení se zvýšenou ostrahou pro výkon trestu odsouzených žen,  
5. oddělení se zesíleným stavebně technickým zabezpečením pro výkon trestu odsouzených žen ve věznici se zvýšenou ostrahou,  
6. oddělení specializované pro výkon ochranných léčení protitoxikomanického , protialkoholního a léčení pro patologické hráčství v ústavní formě u odsouzených žen ve věznici s dohledem,  
7. oddělení specializované pro výkon ochranných léčení protitoxikomanického, protialkoholního a léčení pro patologické hráčství v ústavní formě u odsouzených žen ve věznici s dozorem,  
8. oddělení specializované pro výkon ochranných léčení protitoxikomanického, protialkoholního a léčení pro patologické hráčství v ústavní formě u odsouzených žen ve věznici s ostrahou,  
9. oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených žen s poruchou duševní a poruchou chování ve věznici s dozorem,  
10. oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených žen s poruchou duševní a poruchou chování ve věznici s ostrahou,  
11. oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených žen s poruchou duševní a poruchou chování ve věznici se zvýšenou ostrahou  
12. oddělení specializované pro výkon ochranného léčení protitoxikomanického, protialkoholního a léčení pro patologické hráčství v ústavní formě u odsouzených mužů ve věznici s dozorem.
- h) Věznice Oráčov  
1. oddělení s dozorem,  
2. oddělení s ostrahou,
- i) Věznice Pardubice  
1. oddělení s dozorem,  
2. oddělení s ostrahou,  
3. oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených trvale pracovně nezařaditelných ve věznici s dozorem,  
4. oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených trvale pracovně nezařaditelných ve věznici s ostrahou,
- j) Věznice Plzeň  
1. oddělení s dohledem,  
2. oddělení s ostrahou,

3. oddělení se zvýšenou ostrahou,
4. oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených s poruchou osobnosti a chování, způsobenou užíváním psychotropních látek ve věznici s ostrahou,

k) Věznice Příbram

1. oddělení s dohledem,
2. oddělení s dozorem,
3. oddělení s ostrahou,
4. oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených s poruchou osobnosti a chování, způsobenou užíváním psychotropních látek ve věznici s ostrahou,

l) Věznice Rýnovice

1. oddělení s dozorem,
2. oddělení s ostrahou,
3. oddělení s ostrahou se zesíleným stavebně technickým zabezpečením,
4. oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených s poruchou duševní a poruchou chování ve věznici s ostrahou,
5. oddělení specializované pro výkon ochranného léčení protitoxikomanického v ústavní formě ve věznici s ostrahou,

m) Věznice Stráž pod Ralskem

1. oddělení s dozorem,
2. oddělení s dozorem se zesíleným stavebně technickým zabezpečením,
3. oddělení s ostrahou,
4. oddělení s ostrahou se zesíleným stavebně technickým zabezpečením,
5. oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených s mentální retardací ve věznici s dozorem

,

n) Věznice Světlá nad Sázavou

1. oddělení s dozorem pro výkon trestu odsouzených žen,
2. oddělení s ostrahou pro výkon trestu odsouzených žen,
3. oddělení se zvýšenou ostrahou pro výkon trestu odsouzených žen,
4. oddělení pro výkon trestu odsouzených mladistvých žen,
5. oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených žen trvale pracovně nezařaditelných ve věznici s dohledem,
6. oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených žen trvale pracovně nezařaditelných ve věznici s dozorem,
7. oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených žen trvale pracovně nezařaditelných ve věznici s ostrahou,
8. oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených žen trvale pracovně nezařaditelných ve věznici se zvýšenou ostrahou,
9. oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených matek nezletilých dětí ve věznici s dohledem,
10. oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených matek nezletilých dětí ve věznici s dozorem,
11. oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených matek nezletilých dětí ve věznici s ostrahou,

o) Věznice Vinařice

1. oddělení s dozorem,
2. oddělení s ostrahou,
3. oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených s mentální retardací ve věznici s ostrahou.

**Věznice se zvýšenou ostrahou**

§ 10

§ 11

Ve věznicích se zvýšenou ostrahou jsou zřízena oddělení pro výkon trestu:

a) Věznice Karviná

1. oddělení s dozorem,
2. oddělení s ostrahou,
3. oddělení se zvýšenou ostrahou,
4. oddělení se zvýšenou ostrahou se zesíleným stavebně technickým zabezpečením,
5. oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených s mentální retardací ve věznici se zvýšenou ostrahou,
6. oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených trvale pracovně nezařaditelných ve věznici se zvýšenou ostrahou,

b) Věznice Mírov

1. oddělení s dozorem,

2. oddělení s ostrahou,
3. oddělení se zvýšenou ostrahou,
4. oddělení se zvýšenou ostrahou se zesíleným stavebně technickým zabezpečením,
5. oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených s poruchou duševní a poruchou chování ve věznici se zvýšenou ostrahou,

c) Věznice Valdice

1. oddělení s dozorem,
2. oddělení s ostrahou,
3. oddělení se zvýšenou ostrahou,
4. oddělení se zvýšenou ostrahou se zesíleným stavebně technickým zabezpečením,
5. oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených s poruchou duševní a poruchou chování ve věznici se zvýšenou ostrahou,
6. oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených s poruchou osobnosti a chování způsobenou užíváním psychotropních látek ve věznici se zvýšenou ostrahou.

#### **Věznice pro mladistvé**

##### § 12

Věznicí pro mladistvé je Věznice Všechny.

4. oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených s poruchou osobnosti a chování, způsobenou užíváním psychotropních látek ve věznici s dozorem.

##### § 14

#### **Zvláštní oddělení vazební věznice**

Ve vazebních věznicích jsou zřízena zvláštní oddělení pro výkon trestu:

a) Vazební věznice a ústav pro výkon zabezpečovací detence Brno

1. oddělení s dozorem,
2. oddělení s ostrahou,
3. oddělení s ostrahou se zesíleným stavebně technickým zabezpečením,

b) Vazební věznice České Budějovice

1. oddělení s dozorem - objekt České Budějovice,
2. oddělení s dohledem - objekt Pracov,
3. oddělení s dozorem - objekt Pracov,

c) Vazební věznice Hradec Králové

1. oddělení s dozorem - objekt Hradec Králové,
2. oddělení s ostrahou - objekt Hradec Králové,
3. oddělení s dohledem - objekt Pouchov,

d) Vazební věznice Liberec

1. oddělení s dozorem,
2. oddělení s ostrahou,
3. oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených s poruchou duševní a poruchou chování ve věznici s dozorem,

e) Vazební věznice Litoměřice

- oddělení s dozorem,

f) Vazební věznice Olomouc

- oddělení s dozorem,

g) Vazební věznice Ostrava

1. oddělení s dozorem pro výkon trestu odsouzených žen,
2. oddělení s dozorem pro výkon trestu odsouzených mužů,
3. oddělení s ostrahou pro výkon trestu odsouzených mužů,
4. oddělení s dozorem se zesíleným stavebně technickým zabezpečením pro výkon trestu odsouzených mužů,
5. oddělení s ostrahou se zesíleným stavebně technickým zabezpečením pro výkon trestu odsouzených mužů,
6. oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených trvale pracovně nezařaditelných mužů ve věznici s dozorem

,

h) Vazební věznice Praha - Pankrác

1. oddělení s dohledem,
2. oddělení s dozorem,
3. oddělení s ostrahou

i) Vazební věznice Praha - Ruzyně

1. oddělení dozorem pro výkon trestu odsouzených mužů - objekt Ruzyně,
2. oddělení s ostrahou pro výkon trestu odsouzených mužů - objekt Ruzyně,
3. oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených trvale pracovně nezařaditelných mužů ve věznici s dozorem - objekt Ruzyně,
4. oddělení s dohledem pro výkon trestu odsouzených žen - objekt Řepy,
5. oddělení s dozorem pro výkon trestu pro výkon trestu odsouzených žen - objekt Řepy,
6. oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených trvale pracovně nezařaditelných žen ve věznici s dohledem - objekt Řepy,

j) Vazební věznice Teplice  
oddělení s dozorem

Toto nařízení nabývá účinnosti dnem vyhlášení.

V Praze dne 28. ledna 2010

Č.j.: VS 27/16/2010-50/Všeob

Vrchní státní rada

generální ředitel Vězeňské služby České republiky

**genmjr. PhDr. Luděk Kula**

**42/2009**  
**NAŘÍZENÍ**  
**generálního ředitele Vězeňské služby České republiky**

**kterým se stanoví pravidla pro zřizování a činnost oddělení specializovaného pro výkon trestu odsouzených s poruchami duševními a poruchami chování ve vazebních věznicích a věznicích Vězeňské služby České republiky**

Podle ustanovení § 1 odst. 2 zákona ČNR č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráži České republiky, ve znění pozdějších předpisů, stanovím

**ČÁST PRVNÍ**

**OBEČNÁ USTANOVENÍ**

**§ 1**

**Úvodní ustanovení**

(1) Toto nařízení stanoví pravidla pro zřizování a činnost specializovaného oddělení pro výkon trestu odsouzených s poruchou duševní a poruchou chování, s poruchou osobnosti a chování, způsobenou užíváním psychotropních látek, nebo s mentální retardací ve vazebních věznicích a věznicích Vězeňské služby České republiky (dále jen „věznice“). Pokud není dále uvedeno jinak, použijí se ustanovení tohoto nařízení přiměřeně i pro oddělení určená pro výkon trestu odsouzených s nařízenou ochrannou léčbou v ústavní formě.

(2) Posláním oddělení vyjmenovaných v odstavci 1 (dále jen „oddělení“, pokud není uvedeno jinak) je omezovat a snižovat nebezpečnost a pravděpodobnost recidivy u rizikových pachatelů trestné činnosti vykonávajících trest odnětí svobody a přispívat ke zvyšování ochrany společnosti po jejich návratu do občanského života.

(3) Cílem zřizování oddělení je vytvořit systém zacházení s odsouzenými ve výkonu trestu odnětí svobody, který působí směrem ke snižování rizika páchání trestné činnosti a v podmínkách věznice nabízí odsouzeným možnost změnit své chování a motivovat k nápravě.

**§ 2**

**Vymezení pojmů**

Pro účely tohoto nařízení se rozumí

- a) poruchou porucha duševní a porucha chování, porucha osobnosti a chování, způsobená užíváním psychotropních látek, a mentální retardace,
- b) odborným terapeutickým zacházením přístupy a činnosti, které jsou v souladu s posláním oddělení a cílem zřizování oddělení a jsou obecně uznávány jako účinné, humánní a etické, které prokazatelně vedou ke snížení rizikovitosti odsouzeného, nebo k odstranění či redukci poruchy nebo jejích patologických projevů, nebo ke vzbuzení motivace ke změně dosavadních rizikových vzorců myšlení a chování,
- c) psychoterapií odborné činnosti, které odpovídají obecně uznávaným psychoterapeutickým postupům a jsou vykonávány odborným zaměstnancem s psychoterapeutickým vzděláním,
- d) terapeutickým programem ucelený systém norem, speciálních výchovných aktivit a dalších činností, které se v běžné terapeutické praxi používají při práci s cílovými skupinami uvedenými v § 1, odst. 1,
- e) garantem odborné části terapeutického programu oddělení specializovaného pro výkon trestu odsouzených s poruchami duševními a poruchami chování nebo oddělení specializovaného pro výkon trestu odsouzených s poruchou osobnosti a chování, způsobenou užíváním psychotropních látek, psycholog určený vedoucím oddělení výkonu trestu (dále jen „vedoucí oddělení“),
- f) garantem odborné části terapeutického programu oddělení specializovaného pro výkon trestu odsouzených s mentální retardací speciální pedagog určený vedoucím oddělení,
- g) manuálem terapeutického programu (dále jen „manuál“) základní odborný dokument v písemné formě, který obsahuje základní normy, cíle a kritéria zacházení s odsouzenými a popisuje postupy a další činnosti realizované v daném oddělení,
- h) standardy kritéria péče, která musí být dodržována pro dosažení kvality efektivity léčby

dané poruchy a jsou nutnými východisky pro poskytování výkonů v oblasti drogových služeb 1).

### § 3

#### **Zřízení nebo zrušení oddělení**

(1) O zřízení nebo zrušení oddělení rozhoduje na návrh ředitele věznice generální ředitel Vězeňské služby České republiky.

(2) Ředitel věznice předloží v přípravné fázi před zřízením oddělení ke schválení vrchnímu řediteli pro penologii - řediteli odboru výkonu vazby a trestu Generálního ředitelství Vězeňské služby (dále jen „vrchní ředitel pro penologii“) projekt, který musí obsahovat zejména:

- a) stavebně-technické a materiálně-technické předpoklady pro vznik oddělení, včetně rozvahy o finančních nákladech,
- b) stručný výklad obsahového zaměření oddělení (cíl, metody a formy specializovaného zacházení, specifikace cílové skupiny, případně další organizační náležitosti),
- c) návrh personálního obsazení oddělení s jmenovitým uvedením garanta odborné části terapeutického programu.

(3) Ředitel věznice předloží na základě schváleného projektu před zahájením činnosti oddělení k aprobaci vrchnímu řediteli pro penologii

- a) manuál,
- b) řád oddělení (dále jen „řád“), který je přílohou vnitřního řádu věznice, stanovuje organizační a provozní pravidla chodu oddělení a je v souladu s ustanoveními manuálu.

### § 4

#### **Stavebně - technické podmínky pro vznik oddělení**

(1) Oddělení tvoří samostatný celek prostorů, kterými jsou prostory pro ubytování, kulturní místnost, místnost pro sebeobslužné aktivity, terapeutická místnost, místnost pro realizaci individuálních terapií, případně i další prostory (dílny, víceúčelové místnosti, pracoviště, jídelna, vycházkové prostory).

(2) Kapacita oddělení se stanoví tak, aby na jednoho odsouzeného připadalo alespoň 6m<sup>2</sup> ubytovací plochy. Odsouzení jsou zpravidla ubytováni po dvou až čtyřech v jedné ložnici (cele). Ostatní prostory jsou zpravidla koncipovány tak, aby na jednoho odsouzeného připadly v kulturní místnosti 2 až 3 m<sup>2</sup>, v terapeutické místnosti 2 až 3 m<sup>2</sup>, v místnosti pro sebeobslužné aktivity 0,5 m<sup>2</sup> a v jídelně 1,5 m<sup>2</sup> (je-li v prostorách oddělení).

### § 5

#### **Zahájení a ukončení pobytu odsouzeného v oddělení**

(1) Odsouzený je zařazen do oddělení opatřením ředitele věznice na základě písemného návrhu odborné komise, jejíž členy jmenuje ředitel věznice ze zaměstnanců oddělení.

(2) Odborná komise zpracovává návrh na zařazení na základě

- a) písemné žádosti odsouzeného,
- b) výsledku psychologického posouzení,
- c) stanovených cílů programu zacházení.

(3) Podmínkou pro zařazení je

- a) písemná žádost odsouzeného,
- b) splnění kritérií daného oddělení,
- c) podpis prohlášení, ve kterém se odsouzený zavazuje k dobrovolnému respektování pravidel a zásad chování stanovených v řádu oddělení.

(4) Odsouzený ukončí pobyt nebo je vyřazen z oddělení rozhodnutím ředitele věznice na základě písemného návrhu odborné komise, pokud

- a) dokončí časově limitovaný terapeutický program,
- b) u něho došlo k redukci projevů poruchy a náhledu na trestnou činnost, nebo je jeho psychický stav stabilizovaný na úroveň, která umožňuje zařazení do standardního oddělení



výkonu trestu odnětí svobody a jeho další pobyt v oddělení by byl bezdůvodný,

c) podal vlastní žádost,

d) neplní program pro svou pasivitu, nebo porušuje stanovený terapeutický program, např. tím, že se odmítá zapojit do povinných aktivit, závažně poruší normy skupiny, narušuje komunitní způsob ovlivňování odsouzených nebo pokud vykazuje známky agresivního chování k odsouzeným nebo zaměstnancům,

e) hrubě poruší ustanovení vnitřního řádu věznice,

f) byl ukončen výkon jeho trestu nebo byl přeřazen do jiného typu věznice.

## § 6

### Program zacházení

(1) Program zacházení je při zařazení odsouzeného do oddělení aktualizován a doplněn o aktivity terapeutického programu.

(2) V případě, kdy odsouzený řádně ukončí pobyt nebo je vyřazen z oddělení podle § 5 odst. 4 písm. a), b), zaznamenaná věznice do Vězeňského informačního systému, tj. do tiskopisu Záznam o průběhu výkonu trestu vyhodnocení terapeutického programu a doporučení k dalšímu programu zacházení.

(3) V případě, kdy odsouzený předčasně ukončí pobyt nebo je vyřazen z oddělení podle § 5 odst. 4 písm. c), d), e), f), zaznamenaná věznice do Vězeňského informačního systému do formuláře Záznam o průběhu výkonu trestu a do následně zpracovávaných hodnocení na odsouzeného:

a) důvod nedokončení terapeutického programu,

b) vyhodnocení terapeutického programu,

c) doporučení k dalšímu programu zacházení.

(4) Terapeutický program oddělení specializovaného pro výkon trestu odsouzených s poruchami duševními a poruchami chování a terapeutický program oddělení specializovaného pro výkon trestu odsouzených s poruchou osobnosti a chování, způsobenou užíváním psychotropních látek, je stanoven časovým a obsahovým vymezením povinných aktivit, přičemž řízených aktivit se musí odsouzený účastnit v rozsahu nejméně 21 hodin týdně, z toho alespoň jedna aktivita v trvání 1,5 hodiny týdně je skupinová psychoterapie.

(5) Terapeutický program oddělení specializovaného pro výkon trestu odsouzených s mentální retardací je stanoven časovým a obsahovým vymezením povinných aktivit, přičemž řízených aktivit se musí odsouzený účastnit alespoň v rozsahu 15 hodin týdně.

(6) Kritéria zacházení s odsouzenými v odděleních jsou stanovena v manuálu.

(7) Manuál obsahuje odpovědi na otázky, které vycházejí ze standardů. Minimální rozsah manuálu je stanoven takto:

a) jaké je poslání, hlavní cíl a dílčí cíle terapeutického programu a jakým způsobem jsou tyto cíle naplňovány,

b) jaké formy a metody odborného zacházení jsou uplatňovány a jaké aktivity v rámci terapeutického programu probíhají, včetně stručného zdůvodnění, jak zařazení daných aktivit do programu koresponduje s cíli programu,

c) kdo je cílovou skupinou terapeutického programu, jaká jsou kritéria (indikace) pro přijetí a případné nepřijetí odsouzeného do oddělení (kontraindikace),

d) jak jsou informováni případní zájemci o odborné zacházení o podmínkách, cílech a způsobech jeho poskytování, a to jak ve věznici, kde se dané oddělení nachází, tak i v ostatních věznicích Vězeňské služby,

e) jak probíhá vstupní posouzení odsouzeného při jeho zařazení do oddělení,

f) jakým způsobem je odsouzený na počátku a v průběhu terapeutického programu seznamován s cíli a formami odborného zacházení a s pravidly terapeutického programu,

g) jakým způsobem je odsouzenému stanoven individuální plán odborného zacházení, který reflektuje specifické potřeby a cíle, kterých chce odsouzený prostřednictvím odborného zacházení dosáhnout, jak je naplňování individuálního plánu hodnoceno a jak je individuální plán případně revidován,

h) jakým způsobem je s odsouzeným na základě stanoveného individuálního plánu uzavřena srozumitelná písemná nebo ústní dohoda (kontrakt) o poskytování odborného zacházení, která

stanoví všechny důležité aspekty jeho poskytování/využívání včetně podmínek pro ukončení,

i) jakým způsobem je určen zaměstnanec (garant), který vede individuální případ odsouzeného, zpracovává s ním individuální plán odborného zacházení a uzavírá s ním kontrakt,

j) jaký motivační systém je uplatňován v oddělení,

k) kolik a jaké terapeutické fáze jsou v oddělení uplatňovány, kritéria pro prostup odsouzených jednotlivými fázemi, úkoly, práva a povinnosti odsouzených v jednotlivých fázích,

l) jaký systém hodnocení účinnosti terapeutického programu je uplatňován v oddělení (vstupní, průběžné a výstupní hodnocení),

m) jaké jsou podmínky pro vyřazení odsouzeného z oddělení,

n) jaké jsou podmínky pro znovupřijetí odsouzeného do oddělení,

o) jak je dokumentován terapeutický proces terapeutického programu,

p) jak je prováděna externí a interní supervize, kdo se supervizních setkání povinně účastní,

q) jak je nastaven systém komunikace, konzultace případů jednotlivých odsouzených, plánování opatření přispívajících ke zvyšování kvality a efektivit odborného zacházení, porad oddělení v rámci týmu odborných zaměstnanců a s vedoucím oddělení,

r) jaký je způsob a formy komunikace odsouzených s personálem věznice (komunity, skupiny, individuální pohovory apod.), s) kdo je odpovědný za odborné vedení oddělení s delegovanými organizačními a personálními pravomocemi,

t) jak je realizace terapeutického programu prostorově, materiálně a hygienicky zajištěna,

u) jakým způsobem a jak často probíhá kontrola a vyhodnocení naplňování stanovených cílů terapeutického programu,

v) jaká specifická data o odsouzených jsou shromažďována a uchovávána a jaké statistiky jsou na základě těchto dat pořizovány.

(8) Přílohou manuálu je

a) jmenovité personální obsazení oddělení, včetně vyjádření toho, jak velkou část z pracovní doby má zaměstnanec vyhrazenou pouze pro činnost v oddělení a stručný popis jeho činnosti v oddělení,

b) individuální vzdělávací plán zaměstnanců oddělení,

c) projekty jednotlivých aktivit,

d) formulář žádosti o zařazení do oddělení,

e) informace o programu přístupné zájemcům o zařazení do programu.

(9) O případných změnách obsahu manuálu rozhoduje vrchní ředitel pro penologii. Při změnách v manuálu se postupuje podle § 6 odst. 8 obdobně.

## § 7

### Personální zabezpečení a postavení oddělení v organizačním členění věznice

(1) Oddělení je autonomní součástí oddělení výkonu trestu a je vedeno vedoucím oddělení výkonu trestu.

(2) Tabulkové počty zaměstnanců oddělení se zpravidla určí podle následujícího klíče: 1 vychovatel na 10 odsouzených, 1 psycholog na 40 odsouzených, 1 speciální pedagog na 40 odsouzených, 1 vychovatel - terapeut na 20 odsouzených, 1 pedagog volného času na 20 odsouzených, 1 sociální pracovník na 80 odsouzených. Pro odsouzené se v potřebném rozsahu zajistí péče lékaře - psychiatra, lékaře a zdravotní sestry.

(3) Základem činnosti oddělení je týmová práce. Tým se schází k pravidelným poradám a konzultacím jednotlivých případů. V rámci určeného týmu zaměstnanců pověřených činnostmi v oddělení je kromě garanta odborné části terapeutického programu vždy vychovatel - terapeut, který je určen pouze pro činnost v oddělení.

(4) Všichni zaměstnanci oddělení mají činnost v oddělení specifikovanou v popisu funkce a mají zpracován individuální plán vzdělávání zaměřený na činnosti realizované v oddělení, jehož součástí je i stanovení povinnosti zvyšování kvalifikace v oblasti terapie poruch duševních a poruch chování a povinnosti účastnit se odborných stáží v civilních zařízeních se srovnatelným zaměřením.

(5) Garant odborné části terapeutického programu podává vedoucímu oddělení odborné návrhy související s realizací terapeutického programu a návrhy na aktualizaci manuálu.

(6) Vykonavatel psychoterapie je povinen mít ukončený akreditovaný sebezkušenostní výcvik ve skupinové psychoterapii v rozsahu nejméně 500 hodin. Pokud vykonavatel psychoterapie nemá ukončený výcvik ani jej dosud nezahájil, je povinen jej do 3 let od nabytí účinnosti tohoto nařízení zahájit.

(7) Zaměstnanci oddělení musí být pravidelně supervidováni dle pravidel supervize, která stanoví ředitel odboru výkonu vazby a trestu vnitřním předpisem 2). Vedoucí oddělení zajistí v den konání supervize přítomnost všech členů týmu oddělení na pracovišti a umožní jim účast na supervizi. Z účasti na supervizi mohou být členové týmu oddělení omluveni pouze v odůvodněných případech. O účasti na supervizních setkáních vede vedoucí oddělení zápis.

## **ČÁST DRUHÁ**

### **KRITÉRIA PRO ZAŘAZENÍ DO ODDĚLENÍ**

#### **§ 8**

##### **Specializované oddělení pro výkon trestu odsouzených s poruchou duševní a poruchou chování**

(1) Do oddělení se zařadí odsouzený

- a) s diagnostikovanou poruchou F60 - F61 dle desáté decenální revize MKN-10 (dále jen „MKN-10“),
- b) nepřízpůsobivý a neschopný žít v běžné populaci odsouzených,
- c) s násilím v anamnéze a s agresivními nebo automutilačními projevy,
- d) s projevy impulzivity a zvratu nálad,
- e) s pobytem na psychiatrii či dlouhodobou psychiatrickou léčbou v anamnéze,
- f) který je schopen alespoň částečně přiznat vinu a podíl na spáchání trestného činu.

(2) Kontraindikace pro zařazení odsouzeného do oddělení jsou uvedeny a odůvodněny v manuálu.

#### **§ 9**

##### **Specializované oddělení pro výkon trestu odsouzených s poruchou osobnosti a chování, způsobenou užíváním psychotropních látek**

(1) Do oddělení se zařadí odsouzený, který

- a) v období před nástupem trestu splňoval kritéria pro stanovení diagnózy podle MKN-10 Duševní porucha a porucha chování vyvolaná účinkem psychoaktivních látek, Syndrom závislosti. Jedná se konkrétně o následující poruchy: závislost na opioidech (F11.2), závislost na sedativech nebo hypnotikách (F13.2), závislost na kokainu (F14.2), závislost na jiných stimulanciích (F15.2),
- b) v období před nástupem trestu splňoval kritéria pro stanovení diagnózy podle MKN-10 Duševní porucha a porucha chování vyvolaná účinkem psychoaktivních látek, Škodlivé užívání. Jedná se konkrétně o následující poruchy: škodlivé užívání opioidů (F11.1), škodlivé užívání sedativ nebo hypnotik (F13.1), škodlivé užívání kokainu (F14.1), škodlivé užívání jiných stimulancií (F15.1); odsouzený podle bodu b) je do oddělení zařazen, pouze pokud není dostatek zájemců o zařazení podle § 10 odst. 1 písm. a),
- c) prokáže motivaci k aktivnímu řešení vlastního drogového problému dobrovolným podáním žádosti o zařazení do oddělení a napsáním motivačního dopisu.

(2) Kontraindikace pro zařazení odsouzeného do oddělení musí být uvedeny a odůvodněny v manuálu.

(3) Důvodem pro vyřazení odsouzeného z oddělení je prokazatelné zneužití drogy.

#### **§ 10**

##### **Specializované oddělení pro výkon trestu odsouzených s mentální retardací**

(1) Do oddělení se zařadí odsouzený

- a) s diagnózou F70 lehká mentální retardace (50-69), případně F71 středně těžká mentální

retardace (35-49) MKN-10,

b) s intelektem v subnormě (podprůměr zjevný - hraniční pásmo defektu 70-79) ve spojení se sociální maladaptací,

c) s poruchou intelektu vlivem demence, kdy se jedná o úbytek intelektu na základě organického poškození CNS, zejména toxicky (léky, alkohol), traumaticky, opakovanými epileptickými záchvaty a infekcemi,

d) s pseudooligofrenií, tj. nedostatečným rozvojem intelektu na bázi výchovné či kulturní zanedbanosti vznikající následkem stimulační deprivace.

(2) Kontraindikace pro zařazení odsouzeného do oddělení jsou uvedeny a odůvodněny v manuálu.

### **ČÁST TŘETÍ**

#### **PŘECHODNÁ A ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ**

##### **§ 11**

(1) V případě stávajících specializovaných oddělení předloží ředitel věznice vrchnímu řediteli pro penologii projekt do tří měsíců od nabytí účinnosti tohoto nařízení a dále postupuje dle § 3, odst. 2 a 3.

(2) Ředitel věznice zašle vrchnímu řediteli pro penologii do 31. ledna každého roku Výroční zprávu o činnosti specializovaného oddělení za uplynulý kalendářní rok. Výroční zpráva obsahuje vyhodnocení toho, jak byly během roku naplňovány jednotlivé body manuálu a jak byla naplňována ustanovení § 4 a § 6.

(3) Zrušuje se nařízení generální ředitelky Vězeňské služby České republiky č. 43/2004, kterým se stanoví pravidla pro zřizování a činnost oddělení specializovaného pro výkon trestu odsouzených s poruchami duševními a poruchami chování ve vazebních věznicích a věznicích Vězeňské služby České republiky.

##### **§ 12**

Toto nařízení nabývá účinnosti patnáctým dnem následujícím po dni jeho vyhlášení.

V Praze dne 14. července 2009

Čj.: VS 27/69/2009-50/Všeob

Vrchní státní rada generální ředitel Vězeňské služby České republiky

**genmjr. PhDr. Luděk Kula**

---

1) § 99 zák. č. 108/2006 Sb. o sociálních službách. Úřad vlády České republiky - Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky: Standardy odborné způsobilosti, 2. revize, srpen 2003.  
Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti, Sekretariát Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky, Seznam a definice výkonu drogových služeb, Úřad vlády České republiky, 2006

2) Pokyn generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 4/2009, kterým se stanoví pravidla uplatňování supervize v podmínkách věznic, vazebních věznic a ústavů pro výkon zabezpečovací detence Vězeňské služby České republiky.

**30/2008**  
**NAŘÍZENÍ**  
**generálního ředitele Vězeňské služby České republiky**

**kterým se vydává pracovní řád**

Změna: NGR č. 66/2008

Podle ustanovení § 1 odst. 2 zákona České národní rady č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráží České republiky, ve znění pozdějších předpisů, ustanovení § 306 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, Nálezu Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 116/2008 Sb., a souhlasem Koordinačního výboru základních odborových organizací ve Vězeňské službě České republiky, stanovím:

**ČÁST PRVNÍ**

**VŠEOBECNÁ USTANOVENÍ**

**Čl. 1**

**Předmět úpravy**

Pracovní řád upravuje podrobnosti a blíže rozvádí základní zásady pracovněprávních vztahů, některá ustanovení zákoníku práce, jiných zvláštních zákonů a právních předpisů a upravuje podrobnosti dle zvláštních podmínek ve Vězeňské službě České republiky (dále jen „Vězeňská služba“), pokud jde o povinnosti zaměstnavatele a zaměstnance vyplývající ze závislé práce 1) vykonávané v pracovněprávním vztahu.

**Čl. 2**

**Rozsah působnosti**

(1) Pracovní řád se vztahuje na pracovněprávní vztahy a jejich účastníky, kterými jsou Česká republika, za kterou jedná a práva a povinnosti z pracovněprávních vztahů vykonává její organizační složka Vězeňská služba (dále jen „zaměstnavatel“), a zaměstnanci, které tato zaměstnává (dále jen „zaměstnanec“). 2)

(2) Na zaměstnance, který úkoly zaměstnavatele plní na základě dohody o práci konané mimo pracovní poměr 3), se pracovní řád vztahuje, pokud to vyplývá z jeho ustanovení, obecně závazných právních předpisů nebo z dohody o provedení práce či dohody o pracovní činnosti.

**ČÁST TŘETÍ**

**POVINNOSTI ZAMĚSTNANCŮ VYPLÝVAJÍCÍ Z PRACOVNĚPRÁVNÍHO VZTAHU**

**Čl. 4**

**Povinnosti a omezení práv zaměstnanců**

(1) Zaměstnanec je povinen podle pokynů zaměstnavatele konat v rozvržené týdenní pracovní době 11) osobně práce podle pracovní smlouvy, tj. všechny práce odpovídající druhu práce sjednanému v pracovní smlouvě, a dodržovat povinnosti, které mu vyplývají z pracovního poměru.

(2) Dodržováním povinností se rozumí řádné plnění povinností vyplývajících pro zaměstnance z pracovního poměru, stanovené zejména v zákoníku práce, v dalších právních předpisech vztahujících se k zaměstnancem vykonávané práci, v pracovním řádu a vnitřních předpisech zaměstnavatele 12), s nimiž byl řádně seznámen.

(3) Vedle základních povinností 13) vyplývajících ze sjednaného pracovněprávního vztahu, jsou zaměstnanci dále povinni:

a) plně využívat pracovní doby k vykonávání uložených prací, být na začátku pracovní doby již na svém pracovišti a odcházet z něho až po skončení pracovní doby, dodržovat stanovené přestávky na jídlo a oddech a bezpečnostní přestávky; neopouštět v pracovní době pracoviště bez souhlasu přímého nadřízeného,

b) plnit kvalitně, svědomitě a včas pracovní úkoly, prohlubovat si soustavně kvalifikaci potřebnou k výkonu práce podle pracovní smlouvy, účastnit se na pokyn zaměstnavatele školení k

prohloubení této kvalifikace,

c) nepožívat alkoholické nápoje a nezneužívat jiné návykové látky na pracovištích zaměstnavatele a v pracovní době i mimo tato pracoviště, nevstupovat pod jejich vlivem na pracoviště zaměstnavatele,

d) podrobit se zjištění, zda není pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek 14), tuto povinnost má zaměstnanec též při pracovní cestě a výkonu práce na pracovišti u jiné organizační jednotky; zjištění, zda zaměstnanec není pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek se provádí orientační dechovou zkouškou nebo lékařským vyšetřením, kterému je zaměstnanec se povinen podrobit i bez předchozí orientační dechové zkoušky,

e) nekouřit na pracovištích a v jiných prostorách, kde jsou účinkům kouření vystaveni také nekuřáci, nekouřit na poradách a jednáních konaných v uzavřených prostorách, a dodržovat zákaz kouření na pracovištích stanovený zvláštními právními předpisy,

f) řádně hospodařit s prostředky svěřenými jim zaměstnavatelem, střežit a ochraňovat majetek zaměstnavatele před poškozením, ztrátou, zničením a zneužitím,

g) plnit své povinnosti při předcházení škodám, zejména počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví a majetku, ani k bezdůvodnému obohacení, a na hrozící škodu upozornit bezprostředně nadřízeného nebo jiného vedoucího zaměstnance,

h) zakročit k odvrácení škody hrozící zaměstnavateli, jestliže je zákroku neodkladně třeba a zaměstnanci v tom nebrání důležitá okolnost a nevystavil by tím vážnému ohrožení sebe, ostatní zaměstnance, popřípadě osoby sobě blízké,

i) oznamovat personálnímu útvaru bez zbytečného odkladu 15) změnu v osobním údaji (zejména, která se týká příjmení, popř. jména, adresy místa trvalého pobytu, kontaktní adresy, zvýšení, rozšíření nebo prohloubení vzdělání, změny zdravotní pojišťovny) a skutečnosti právně významné pro trvání pracovního poměru, 16)

j) oznamovat bez zbytečného odkladu přímému nadřízenému překážku v práci, pro kterou se nemůže nebo nemohl dostavit na pracoviště,

k) účastnit se školení o bezpečnosti práce a požární ochrany, v případech, kdy je stanovena zvláštní způsobilost k výkonu povolání s periodickým přezkoušením také včasného a úspěšného absolvování předepsaných zkoušek organizovaných zaměstnavatelem,

l) podrobit se prohlídkám závodní preventivní péče, vyšetření nebo očkování stanoveným zvláštními právními předpisy, a to postupem a v souladu s jejich podrobnější úpravou ve vnitřních předpisech,

m) dodržovat stanovený režim dočasně práce neschopného zaměstnance, pokud jde o povinnost stanovenou zvláštním právním předpisem, 17)

n) nevynášet bez souhlasu vedoucího zaměstnance nebo přímého nadřízeného zaměstnance z objektů zaměstnavatele předměty patřící k vybavení pracovišť zaměstnavatele,

o) nepoužívat k soukromým účelům výpočetní techniku ani telekomunikační zařízení, dopravní prostředky nebo prostory zaměstnavatele, nevyrábět a neopravovat na pracovišti předměty pro svoji potřebu nebo potřeby jiných osob, nestanoví-li vnitřní předpis jinak,

p) nepořizovat si bez povolení vedoucího zaměstnance nebo jím pověřeného jiného zaměstnance pro vlastní potřebu kopie písemností a jiných záznamových prostředků.

## Čl. 5

### Povinnosti vedoucích zaměstnanců

Vedle základních povinností a omezení vyplývajících ze sjednaného pracovněprávního vztahu k zaměstnavateli, jsou vedoucí zaměstnanci dále povinni:

a) seznamovat podřízené zaměstnance s právy a povinnostmi, vyplývajících z jejich pracovního zařazení, přidělovat jim včas práci, poskytovat potřebné pracovní prostředky, pomůcky a nástroje,

b) dbát, aby jím podřízení zaměstnanci byli řádně, včas a prokazatelně seznamováni s předpisy, vztahujícími se k jimi vykonávané práci,

c) je-li k charakteru vykonávané práce potřebné sjednání dohody o odpovědnosti nebo dohody o srážkách z platu 18), provést její sjednání,

d) provádět hodnocení pracovní výkonnosti a pracovních výsledků dosahovaných zaměstnancem 19); hodnocení provést vždy před uplynutím zkušební doby nebo nejdéle do šesti měsíců po převedení nebo přeložení na jinou funkci,

e) provádět nebo zajišťovat předepsané periodické proškolení zaměstnanců v jejich působnosti v oblasti bezpečnosti práce a požární ochrany,

f) dodržovat schválenou systemizaci pracovních míst, kontrolovat účelnost a hospodárnost při vynakládání rozpočtových prostředků a nepřipustit schválení rozpočtové nezajištěných potřeb,

g) vytvářet podmínky pro zabezpečení ochrany utajovaných informací, kontrolovat dodržování ochrany utajovaných informací a přijímat opatření při zjištění porušení povinností stanovených k jejich ochraně,

h) přímo informovat zaměstnance o věcně závažných důvodech, rozsahu kontroly a jejím provádění 20) v souvislosti se zákazem zaměstnanců užívat pro svoji osobní potřebu výrobní a pracovní prostředky včetně výpočetní techniky a telekomunikačních zařízení,

i) zaměstnanci, který pracuje na základě dohody o pracovní činnosti, písemně určit rozvrh týdenní pracovní doby do směn a seznámit s ním zaměstnance nejpozději 2 týdny před začátkem období, na něž je pracovní doba rozvržena, pokud se nedohodne se zaměstnancem na jiné době seznámení.

## **Čl. 6**

### **Další povinnosti a omezení v pracovněprávních vztazích**

(1) Zaměstnanci uvedení v článku 4 a 5 jsou dále povinni:

a) jednat a rozhodovat nestranně a zdržet se při výkonu práce všeho, co by mohlo ohrozit důvěru v nestrannost rozhodování,

b) zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o nichž se dozvěděli při výkonu zaměstnání a které v zájmu zaměstnavatele nelze sdělovat jiným osobám; to neplatí, pokud byli této povinnosti zproštěni,

c) v souvislosti s výkonem zaměstnání nepřijímat dary nebo jiné výhody, s výjimkou darů nebo výhod poskytovaných zaměstnavatelem,

d) respektovat právo odsouzeného na ochranu před neoprávněným násilím, jakýmkoliv projevy ponižování lidské důstojnosti a urážkami nebo výhrůžkami 21) nebo oznámí-li mu odsouzený takové jednání, je povinen učinit neprodleně opatření nezbytná k zamezení takového jednání a současně oznámit tuto skutečnost řediteli organizační jednotky,

e) respektovat právo obviněného na ochranu před neoprávněným násilím, jakýmkoliv projevy ponižování lidské důstojnosti a urážkami nebo výhrůžkami 22) nebo oznámí-li mu obviněný takové jednání, je povinen učinit neprodleně opatření nezbytná k zamezení takového jednání a současně oznámit tuto skutečnost řediteli organizační jednotky,

f) zdržet se jednání, které by mohlo vést ke střetu veřejného zájmu se zájmy osobními, zejména nezneužívat informací nabytých v souvislosti s výkonem sjednaného zaměstnání ve prospěch vlastní nebo někoho jiného,

g) při práci dodržovat zásady spolupráce s ostatními zaměstnanci, dbát, aby dobré mezilidské vztahy na pracovišti nebyly narušovány,

h) podrobit se v období prvních 14 kalendářních dnů dočasné pracovní neschopnosti kontrole dodržování stanoveného režimu dočasné práce neschopného zaměstnance 23); zdržovat se v určeném místě pobytu, dodržovat dobu a rozsah povolených vycházek a orgánu zaměstnavatele pověřenému kontrolou předložit potvrzení o dočasné pracovní neschopnosti.

(2) Zaměstnanci nesmějí být členy řídicích nebo kontrolních orgánů právnických osob provozujících podnikatelskou činnost; to neplatí, jestliže do takového orgánu byli vysláni zaměstnavatelem, a v souvislosti s tímto členstvím nepobírají odměnu od příslušné právnické osoby provozující podnikatelskou činnost.

(3) Zaměstnanci mohou podnikat 24) jen s předchozím písemným souhlasem vedoucího zaměstnance uvedeného v článku 3 odst. 1 písm. a) až d) tohoto pracovního řádu. Toto omezení se nevztahuje na činnost vědeckou, pedagogickou, publicistickou, literární nebo uměleckou a na správu vlastního majetku.

## **ČÁST PÁTÁ**

### **ZMĚNY PRACOVNÍHO POMĚRU**

## **Čl. 15**

### **Převedení na jinou práci, přeložení**

(1) Sjednaný obsah pracovního poměru lze měnit jen tehdy, nejde-li o změny, které je zaměstnavatel oprávněn nebo povinen provést i bez souhlasu zaměstnance, 38) dohodnou-li se zaměstnavatel se zaměstnancem na jeho změně; taková změna pracovní smlouvy musí mít písemnou formou.

(2) Navrhuje-li zaměstnanec změnu obsahu pracovní smlouvy, předloží návrh na sjednání změny pracovního poměru přímému nadřízenému, který jej spolu se svým písemným stanoviskem postoupí vedoucímu zaměstnanci. Žádá-li zaměstnanec o změnu obsahu pracovní smlouvy vzhledem ke svému zdravotnímu stavu nebo ze zdravotních důvodů, předkládá lékařský posudek nebo rozhodnutí příslušného správního úřadu nebo doporučení lékaře. 39)

(3) Písemné vyjádření vedoucího zaměstnance se navrhovatelí sdělí neprodleně a předá se personálnímu útvaru.

#### Čl. 16

##### **Zastupování**

(1) V případě zejména dlouhodobé pracovní neschopnosti nebo jestliže pracovní místo vedoucího zaměstnance je volným pracovním místem, vedoucí zaměstnanec uvedený v čl. 3 odst. 1 písm. a) až d) může se zaměstnancem dohodnout zastupování vedoucího zaměstnance na vyšším stupni řízení v plném rozsahu jeho řídicí činnosti. 40)

(2) Po ukončení zastupování je zastupující zaměstnanec povinen zastupovanému podat zprávu o stavu plnění úkolů.

#### Čl. 17

##### **Společné ustanovení**

Změnu pracovní smlouvy a změnu platového výměru při změnách pracovního poměru zpracovává personální útvar na základě předání veškerých rozhodných písemných podkladů ke změně pracovního poměru nebo změně platu, schválených vedoucím zaměstnancem oprávněným činit úkony v pracovněprávních vztazích, a to zpravidla nejméně 5 pracovních dnů před dnem účinnosti takové změny.

##### **Pracovní cesta a zahraniční pracovní cesta, cestovní náhrady**

#### Čl. 18

(1) Vysílá-li vedoucí zaměstnanec na dobu nezbytné potřeby zaměstnance na pracovní cestu, 41) určí v Příkaze k pracovní cestě místo, počátek a konec pracovní cesty, její zaměření a další podmínky (např. způsob dopravy).

(2) K vysílání zaměstnance generálního ředitelství na zahraniční pracovní cestu je oprávněn pouze generální ředitel.

(3) Zaměstnance věznice, Institutu vzdělávání a Středního odborného učiliště na zahraniční pracovní cestu vysílá ředitel příslušné organizační jednotky po předchozím souhlasu generálního ředitele.

(4) Zaměstnanec bezprostředně po návratu z pracovní cesty informuje o jejím výsledku vedoucího zaměstnance, který jej na pracovní cestu vyslal; tento může zaměstnanci uložit též zpracování písemné zprávy o pracovní cestě.

#### Čl. 19

Podmínky, rozsah a výše náhrad poskytovaných zaměstnanci v souvislosti výkonem práce a vysláním na pracovní cestu nebo zahraniční pracovní cestu upravuje kolektivní smlouva a vnitřní předpis. 42)

### **ČÁST SEDMÁ**

#### **ROZVÁZÁNÍ A SKONČENÍ PRACOVNÍHO POMĚRU**

#### Čl. 21

##### **Rozvázání pracovního poměru zaměstnancem**

(1) Výpověď, okamžitě zrušení pracovního poměru, zrušení pracovního poměru ve zkušební době nebo návrh na rozvázání pracovního poměru dohodou, podává písemně zaměstnanec svému přímému nadřízenému nebo vedoucímu zaměstnanci, který potvrdí příjem podání a den jeho doručení.



(2) V případě návrhu na rozvázání pracovního poměru dohodou přímý nadřízený či vedoucí zaměstnanec opatří tento návrh stanoviskem a neprodleně jej projedná s vedoucím zaměstnancem oprávněným činit úkony v pracovněprávních vztazích, 47) který písemnost se svým vyjádřením bez zbytečného odkladu zašle personálnímu útvaru.

(3) Další postup zaměstnavatele zajišťuje personální útvar, popř. pověřený zaměstnanec organizační jednotky.

(4) Obdobně se postupuje také tehdy, doručí-li zaměstnanec podání např. osobně na podatelnu organizační jednotky 48) nebo dojde-li k doručení i jiným způsobem. 49)

#### Čl. 22

##### **Rozvázání pracovního poměru zaměstnavatelem**

(1) O rozvázání pracovního poměru ze strany Vězeňské služby výpovědí, okamžitým zrušením nebo zrušením ve zkušební době rozhodují příslušní vedoucí zaměstnanci oprávnění ke sjednání pracovního poměru, a to zpravidla po předchozím posouzení zamýšleného úkonu včetně skutkového vymezeného důvodu výpovědi či okamžitého zrušení pracovního poměru přímým nadřízeným zaměstnancem s vedením personálního útvaru organizační jednotky.

(2) V případech, kdy je k rozvázání pracovního poměru potřebné projednání, popř. předchozí souhlas odborového orgánu, zajistí projednání nebo souhlas personální útvar, jenž informuje rovněž příslušný úřad práce v případech, jestliže je k takové informaci zaměstnavatel povinen 50).

(3) V případech, kdy má pracovní poměr sjednaný na dobu určitou skončit uplynutím sjednané doby anebo má být sjednáno její prodloužení nebo změna pracovního poměru na dobu neurčitou, písemný podklad nebo návrh zpracuje přímý nadřízený zaměstnanec, který jej předkládá k vyjádření vedoucímu zaměstnanci oprávněnému ke sjednání nebo rozvázání pracovního poměru.

(4) Další postup zaměstnavatele zajišťuje personální útvar, popř. pověřený zaměstnanec organizační jednotky.

#### Čl. 23

##### **Odstupné**

(1) V souvislosti s výpovědí danou zaměstnavatelem z důvodů uvedených v § 52 písm. a) až c) zákoníku práce nebo při rozvázání pracovního poměru dohodou z těchto důvodů anebo při výpovědi dané zaměstnavatelem z důvodů uvedených v § 52 písm. d) nebo rozvázání pracovního poměru dohodou z těchto důvodů, anebo zruší-li zaměstnanec okamžitě pracovní poměr podle § 56, přísluší zaměstnanci při skončení pracovního poměru odstupné. 51)

(2) Výše odstupného jako násobky průměrného výdělku stanoví zákoník práce a ujednání v kolektivní smlouvě platné při výplatě odstupného. Pro účely odstupného se průměrným výdělkem rozumí průměrný měsíční výdělek.

#### Čl. 24

##### **Postup a další náležitosti skončení pracovního poměru**

(1) Před skončením pracovního poměru je zaměstnanec povinen informovat přímého nadřízeného o stavu plnění uložených úkolů a podle jeho pokynů předat agendu.

(2) Podmínky a postup při odejmutí nebo odevzdání průkazu zaměstnance v pracovním poměru k Vězeňské službě, koženého pouzdra, karty evidence docházky a identifikačního štítku a další náležitosti se řídí vnitřními předpisy. 52)

(3) Zpravidla v den řádného skončení pracovního poměru je zaměstnanec dále povinen odevzdat předměty náležející k osobnímu vybavení, razítka, pracovní pomůcky, knihy, osobní ochranné pracovní prostředky, pomůcky k jazykové výuce, klíče, služební mobilní telefon apod., a to ve stavu odpovídajícím jejich obvyklému opotřebení. Odpovědný vedoucí zaměstnanec potvrdí jejich odevzdání, vrácení věcí na tiskopisu výstupního listu.

(4) Zaměstnanec v den skončení pracovního poměru musí mít vypořádány všechny náležitosti uvedené v předchozích odstavcích; záznam o vypořádání se založí do osobního spisu zaměstnance.

(5) V případě, že podmínka vypořádání nebude splněna, zaměstnanec má povinnost uhradit škodu, která tímto zaměstnavateli vznikla.

#### Čl. 25

## **Potvrzení o zaměstnání**

Potvrzení o zaměstnání 53) při skončení pracovního poměru nebo dohody o pracovní činnosti vyhotovuje a zaměstnanci vydává mzdová účtárna. 54)

### **Čl. 26**

## **Posudek o pracovní činnosti**

(1) Vydání posudku o pracovní činnosti zaměstnanci, jestliže při skončení pracovního poměru o něj požádá 55) a seznámení s jeho obsahem, zabezpečuje personální útvar.

(2) Návrh znění posudku o pracovní činnosti vypracuje příslušný přímý nadřízený zaměstnance a po schválení vedoucím zaměstnancem uvedeným v čl. 3 odst. 1 písm. e) předá personálnímu útvaru. Posudek za zaměstnavatele u zaměstnanců generálního ředitelství podepisuje ředitel odboru personálního a právního, u zaměstnanců ostatních organizačních jednotek ředitel nebo jím pověřený jiný zaměstnanec.

(3) Posudkem o pracovní činnosti jsou veškeré písemnosti týkající se hodnocení práce zaměstnance, jeho kvalifikace, schopností a dalších skutečností, které mají vztah k výkonu práce. Tímto posudek, co do šíře obsahu ale není limitován; mohou v něm být hodnoceny i jiné a další skutečnosti, pokud měly vztah k výkonu práce (např. jaké práce zaměstnanec vykonával, hodnocení vztahu k vykonávanému druhu práce, spolupracovníkům, hodnocení osobních vlastností, které měly bezprostřední vztah k výkonu práce jako kupř. svědomitost, dodržování pracovní kázně, tvůrčí přístup, schopnost k řízení a organizování pracovního procesu, schopnost zapojit se do týmové práce s ostatními spolupracovníky, apod.)

## **ČÁST OSMÁ**

### **BEZPEČNOST A OCHRANA ZDRAVÍ PŘI PRÁCI**

### **Čl. 27**

## **Informování o kategorizaci prací**

(1) Nejpozději v den nástupu zaměstnance do práce vedoucí zaměstnanec nebo přímý nadřízený jej prokazatelně informuje o tom, do jaké kategorie je práce, 56) jejíž výkon byl sjednán v pracovní smlouvě, zařazena.

(2) Povinnost zaměstnavatele se vztahuje i na zaměstnance, jež koná práci na základě dohody o práci konané mimo pracovní poměr, zdržuje-li se na pracovišti zaměstnavatele.

### **Čl. 28**

## **Osobní ochranné pracovní prostředky, pracovní oděvy a obuv**

Pokud práce vykonávaná zaměstnancem je na základě vyhodnocení rizik a rozhodnutí příslušného orgánu ochrany veřejného zdraví prací rizikovou a nelze-li rizikové faktory pracovních podmínek vyloučit nebo dostatečně omezit nebo dochází-li k překročení nejvyšších přípustných hodnot rizikových faktorů pracovních podmínek, jsou zaměstnanci v souladu s vnitřními předpisy 57) poskytnuty osobní ochranné pracovní prostředky. V prostředí, v němž dochází při práci k mimořádnému znečištění či opotřebení nebo, kdy oděv nebo obuv plní ochrannou funkci, se před zahájením výkonu prací zaměstnanci poskytne bezplatně i pracovní oděv a obuv.

## **Společná ustanovení**

### **Čl. 29**

Za plnění povinnosti zajistit bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnanců při práci s ohledem na rizika možného ohrožení jejich života a zdraví, která se týkají výkonu práce, odpovídají v rozsahu funkce a náplně své činnosti vedoucí zaměstnanci na všech stupních řízení. 58)

### **Čl. 30**

Systém, organizaci a řízení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, povinnosti zaměstnavatele, práva a povinnosti zaměstnance 59) a podmínky a požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích 60), způsob zajišťování a provádění úkolů v hodnocení a prevenci rizik možného ohrožení života nebo zdraví zaměstnanců 61) se stanoví vnitřním předpisem generálního ředitele.

## **ČÁST DEVÁTÁ**

## NÁHRADA ŠKODY

### Čl. 31

(1) Zaměstnanec odpovídá zaměstnavateli za škodu, kterou způsobil, a zaměstnavatel odpovídá zaměstnanci za škodu, která mu vznikla, za podmínek a v rozsahu stanovených pracovněprávními předpisy.

(2) Postup při hlášení a evidenci škod, které byly způsobeny na majetku České republiky, ke kterému má Vězeňská služba právo hospodaření nebo který byl získán v hospodářské činnosti a při stanovení náhrady škody, která má být nahrazena Vězeňské službě nebo k jejíž úhradě je povinna na základě zvláštního právního předpisu nebo rozhodnutí orgánu státní správy, likvidace škod, případně regresní náhrady a zjištění výše náhrady škody, která přísluší zaměstnanci za pracovní úraz nebo nemoc z povolání, stanoví vnitřní předpisy. 62)

## ČÁST DESÁTÁ

### SPOLEČNÁ A ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ

### Čl. 32

#### Kvalifikace porušení povinností vyplývajících z právních předpisů vztahujících se k zaměstnancem vykonávané práci

(1) Porušení povinností zaměstnancem nebo vedoucím zaměstnancem uvedené zejména v článku 4 odst. 3 písm. c), d), f), j), m), o) a p) a v článku 5 písm. d) až g) nebo v článku 6 odst. 1 písm. a) až f) se považuje za závažné porušení povinností vyplývajících z právních předpisů vztahujících se k zaměstnancem vykonávané práci a může být důvodem k výpovědi dané zaměstnavatelem. 63)

(2) Při méně závažném porušení povinností zaměstnancem, jež mu vyplývají z právních předpisů vztahujících se k vykonávané práci, přímý nadřízený nebo vedoucí zaměstnanec uvedený v článku 3 odst. 1 písm. e) zpracuje a zaměstnanci předá písemné upozornění na možnost výpovědi pro soustavné méně závažné porušení povinností vyplývajících z právních předpisů vztahujících se k zaměstnancem vykonávané práci.

### Čl. 33

#### Úkony v pracovněprávních vztazích

(1) Právní úkony týkající se vzniku, změny, rozvázání a skončení pracovního poměru, dohody o provedení práce nebo dohody o pracovní činnosti, kvalifikační dohody, náhrady výdajů poskytovaných v souvislosti s výkonem práce, jakož i další právní úkony musí být činěny tak, aby záležitost, jíž se týká, byla vyřízena věcně správně, úplně a v době co nejkratší (nejpozději ve stanovené lhůtě).

(2) K převedení zaměstnance na jinou práci nebo jeho přeložení k jiné organizační jednotce je nutná předchozí písemná dohoda vedoucích zaměstnanců dotčených organizačních jednotek.

### Čl. 34

#### Návrh vyřízení (aprobační) a podepisování

(1) Návrh právního úkonu musí projít schvalovacím procesem přes přímé nadřízené zaměstnance až k oprávněnému vedoucímu zaměstnanci, jenž návrh schvaluje. 64)

(2) Podepisování úkonů v pracovněprávních vztazích se řídí úpravou stanovenou vnitřním předpisem 65) a zásadou jediného odpovědného zaměstnance.

### Čl. 35

#### Zrušovací ustanovení

Zrušují se:

1. Nařízení generální ředitelky Vězeňské služby České republiky č. 39/2001, kterým se vydává pracovní řád.
2. Nařízení generální ředitelky Vězeňské služby České republiky č. 28/2002, jímž se mění NGŘ č. 39/2001, kterým se vydává pracovní řád Vězeňské služby České republiky
3. Nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 65/2005, kterým se mění NGŘ č. 39/2001, kterým se vydává pracovní řád Vězeňské služby České republiky

4. Nařízení generální ředitelky Vězeňské služby České republiky č. 39/2003, kterým se vyhlašuje Kodex profesní etiky zaměstnance Vězeňské služby České republiky

5. Nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 57/2005, kterým se mění nařízení generální ředitelky Vězeňské služby České republiky č. 39/2003, kterým se vyhlašuje Kodex profesní etiky zaměstnance Vězeňské služby České republiky

6. Nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 62/2006, kterým se upravují podrobnosti k pracovní době a evidenci pracovní doby zaměstnanců a podrobnosti k době služby a její evidenci u příslušníků Vězeňské služby České republiky, a kterým se mění nařízení č. 39/2001, kterým se vydává pracovní řád, nařízení č. 72/2005, kterým se vyhlašuje Kolektivní smlouva na rok 2006, a nařízení č. 61/2005, kterým se stanoví podrobnosti pro přiznání některých peněžních náležitostí zaměstnanců Vězeňské služby České republiky.

#### Čl. 36

#### Účinnost

(1) Toto nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky nabývá účinnosti dnem 15. června 2008.

(2) Ustanovení čl. 6 odst. 1 písm. h) o kontrole dodržování režimu dočasně práce neschopného zaměstnance nabývá účinnosti 1. ledna 2009, po nabytí plné účinnosti zákona o nemocenském pojištění.  
Č.j.: 27/43/2008-50

V Praze dne 30. května 2008

Vrchní státní rada

generální ředitel Vězeňské služby České republiky

**genmjr. PhDr. Luděk KULA**

Souhlas odborového orgánu

V Pardubicích dne 29. května 2008

předseda Koordinačního výboru základních odborových organizací  
**Josef MALÝ**

# Týdenní plán SpO

ODDÍL "B"	So 13.2.10	Ne 14.2.10	Po 15.2.10	Út 16.2.10	St 17.2.10	Čt 18.2.10	Pá 19.2.10
6:00 - 6:45	budiček, osobní hygiena, úklid, sčítací prověrka	budiček, osobní hygiena, úklid, sčítací prověrka	budiček, osobní hygiena, úklid, sčítací prověrka	budiček, osobní hygiena, úklid, sčítací prověrka	budiček, osobní hygiena, úklid, sčítací prověrka	budiček, osobní hygiena, úklid, sčítací prověrka	budiček, osobní hygiena, úklid, sčítací prověrka
6:45 - 7:15	SNIDANÉ	SNIDANÉ	SNIDANÉ	SNIDANÉ	SNIDANÉ	SNIDANÉ	SNIDANÉ
7:00 - 7:30	VÝDEJ KNIH /dozorcel/	OSOBNÍ VOLNO	TECH.ZÁL.ODDÍLU /vychovatel/ VÝDEJ LÉKŮ /zdr.sestra/	TECH.ZÁL.ODDÍLU /vychovatel/ VÝDEJ LÉKŮ /zdr.sestra/	TECH.ZÁL.ODDÍLU /vychovatel/ VÝDEJ LÉKŮ /zdr.sestra/	TECH.ZÁL.ODDÍLU /vychovatel/ VÝDEJ LÉKŮ /zdr.sestra/	TECH.ZÁL.ODDÍLU /vychovatel/ VÝDEJ LÉKŮ /zdr.sestra/
7:30 - 8:00			PŘESTÁVKA	PŘESTÁVKA	PŘESTÁVKA	PŘESTÁVKA	PŘESTÁVKA
8:00 - 8:30	GENERÁLNÍ ÚKLID /dozorcel/	NÁVŠTĚVY 9:00 - 10:30 /vychovatel/	PŘESTÁVKA	PŘESTÁVKA	PŘESTÁVKA	PŘESTÁVKA	PŘESTÁVKA
8:30 - 8:45			TERAPEUTICKÁ SK.	PSANÍ DENÍKŮ	DRAMATERAPIE	VÝTV.PRÁCE JAKO EDUK.TVOŘIVOST	DRAMATERAPIE
8:45 - 10:00	SPORT MÍČ. HRY 9:00 - 10:30 těl.AB		PŘESTÁVKA	PŘESTÁVKA	PŘESTÁVKA		PŘESTÁVKA
10:00 - 10:15	SEBEOBSLUŽNÉ AKTIVITY		INDIVID.POHOVORY 10:30 - 11:15	Osobnostní a sociální výchova	SEZENÍ S KAPLANKOU	OBĚD, ŘEŠENÍ OSOBNÍCH ŽÁDOSTÍ S VYCHOVATELEM	SPOLEČENSKÉ VĚDY
10:15 - 11:00							
11:00 - 11:45	OBĚD	OBĚD	OBĚD, ŘEŠENÍ OSOBNÍCH ŽÁDOSTÍ S VYCHOVATELEM	OBĚD, ŘEŠENÍ OSOBNÍCH ŽÁDOSTÍ S VYCHOVATELEM	OBĚD, ŘEŠENÍ OSOBNÍCH ŽÁDOSTÍ S VYCHOVATELEM	OBĚD, ŘEŠENÍ OSOBNÍCH ŽÁDOSTÍ S VYCHOVATELEM	OBĚD, ŘEŠENÍ OSOBNÍCH ŽÁDOSTÍ S VYCHOVATELEM
11:45 - 13:00			PSANÍ DENÍKŮ	DRAMATERAPIE	PSANÍ DENÍKŮ	DRAMATERAPIE	PSANÍ DENÍKŮ
13:00 - 14:00	OSOBNÍ VOLNO VYCHÁZKA 13:30 - 15:15	NÁVŠTĚVY 13:00 - 16:00 /vychovatel/ VYCHÁZKA 13:30 - 15:15	SPORT KONDIČNÍ CVIČENÍ VÝDEJ POŠTY A BALÍKŮ 13:30 - 14:30	SPORT MIČOVÉ HRY VÝDEJ POŠTY A BALÍKŮ 13:30 - 14:30	SPORT KONDIČNÍ CVIČENÍ VÝDEJ POŠTY A BALÍKŮ 13:30 - 14:30	SPORT MIČOVÉ HRY VÝDEJ POŠTY A BALÍKŮ 13:30 - 14:30	SPORT KONDIČNÍ CVIČENÍ VÝDEJ POŠTY A BALÍKŮ 13:30 - 14:30
14:00 - 14:15			PŘESTÁVKA	PŘESTÁVKA	PŘESTÁVKA	PŘESTÁVKA	PŘESTÁVKA
14:15 - 15:15			VYCHÁZKA	VYCHÁZKA	VYCHÁZKA	VYCHÁZKA	VYCHÁZKA
15:15 - 16:00			OSOBNÍ VOLNO	OSOBNÍ VOLNO	OSOBNÍ VOLNO	OSOBNÍ VOLNO	OSOBNÍ VOLNO
16:00 - 17:00	VEČERÉ	VEČERÉ	VEČERÉ	VEČERÉ	VEČERÉ	VEČERÉ	VEČERÉ
17:00 - 18:00	ÚKLID /dozorcel/	ÚKLID /dozorcel/	ÚKLID /dozorcel/	ÚKLID /dozorcel/	ÚKLID /dozorcel/	ÚKLID /dozorcel/	ÚKLID /dozorcel/
18:00 - 18:30	sčítací prověrka	sčítací prověrka	sčítací prověrka	sčítací prověrka	sčítací prověrka	sčítací prověrka	sčítací prověrka
18:30 - 22:00	osobní volno, osobní hygiena, večerka	osobní volno, osobní hygiena, večerka	osobní volno, osobní hygiena, večerka	osobní volno, osobní hygiena, večerka	osobní volno, osobní hygiena, večerka	osobní volno, osobní hygiena, večerka	osobní volno, osobní hygiena, večerka
	STRAVA	PŘESTÁVKY	TERAPIE	ZÁJMOVÉ AKTIVITY	REŽIMOVÉ VĚCI	OSOBNÍ VOLNO	ÚKLID